

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

"Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . . . f 1.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . " 2.50
 Afzonderlijke nummers . . . . . " 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel . . . . . f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . . . . . " 0.09
 " " " 1000 " . . . . . " 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan de Redactie-Commissie, en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag. Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat. Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij "HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
 Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).
 Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice). (Zie het in teekenbiljet op blz. 12).

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — De Opleiding tot Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur. — Perskroniek. — Uit O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Eene kleine bijdrage tot het inlandische onderwijsvraagstuk. — Van Vreemde Koloniën. — Boekbespreking. — Naamlijst der Leden. — Rectificatie. — Inhoud der voornaamste Nederlandsche tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Mededeelingen.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Wellicht, omdat het, in alle dagbladen overgenomen, laatste regeeringstelegram uit Indië, vermeldende, dat ook daar door particulieren gelden worden verstrekt voor voeding en huisvesting der noodlijdenden te Semarang, eindigde met de woorden: "Andere maatregelen zijn voorschands onnoodig", hebben de lezers gemeend, dat er thans geen behoefte meer zou zijn aan hunne liefdegaven. Dadelijk, toen wij de boven aangehaalde woorden lazen, bekwam ons de vrees hiervoor, terwille der ongelukkigen, die van den watersnood zoo zeer geleden hebben. Toch werden gelukkig nog de volgende giften ontvangen.

Van mevrouw C. R. K. den Haag	f 5.—
Van den heer H. v. K. te Voorschoten	25.—
Van mevrouw N. v. K.	10.—
Van H. B. den Haag	5.—
Van N. N. te Deventer	2.50
Van den Heer de M. den Haag	5.—
te zamen	f 52.50

Alle van personen, die van ons weten hoe de toestanden bij dergelijken watersnood in werkelijkheid véél erger zijn, dan zij officieel worden bekend gemaakt, om de gemoederen niet al te veel te verontrusten!

Zooel Mej. Marie Jansz en hare helpster, als de familie van Emmerik zouden U kunnen vertellen, hoezeer hun handen en gelden tekort schieten om alle hulpbehoevenden in hunne inrichting te kunnen opnemen en naar behooren, al is 't dan ook zoo eenvoudige mogelijk, te verzorgen.

Juist dezer dagen ontving onze presidente van eerstgenoemde het volgende schrijven:

Hooggeachte Mevrouw,

Reeds sedert eenige maanden was het mijn voornemen, middels een brief aan U, mijn hartelijken dank te betuigen aan de Nederlandsche Vereeniging "Oost en West" voor het groote bewijs van belangstelling, dat mij gegeven is door het bekostigen van de overtocht van Mejuffrouw Slagter, die hier begin November aankwam om mij bij mijn arbeid onder de Javanen te helpen. Het is waarlijk een zeer groot bewijs van belangstelling, waarvoor ik ten hoogste erkentelijk ben, en dat mij zeer getroffen heeft.

Met diep leedwezen heb ik uit het "Koloniaal Weekblad" vernomen den zwaren slag, die U getroffen heeft in het overlijden van Uw echtgenoot, die, met U, zoozeer Indië's belangen op het hart droeg. Het edel streven van Mijnheer Uw echtgenoot zal niet vergeefs zijn, en zijn werk, ook na zijn heengaan, nog vruchten dragen.

Mej. slagter zendt U bij dezen hare beleefde groeten,

waarbij ik ook de mijne voeg.

Met alle achting teeken ik
 Uwe dw. dienaar,
 M. JANSZ.

Tajoe, 3 Jan. 1906,

Uit *De Boodschapper*, het orgaan der Zevendendags-Baptisten, de gemeente, waartoe zoowel Mej. Jansz als Mej. Slagter behooren, nemen wij hieronder het een en ander over betreffende het toevluchtsoord voor zeer behoeftige Inlanders, waaraan beide vrouwen zich met zooveel liefde, geheel belangeloos, zonder eenigen financiële steun van regeeringswege, wijden:

Een volgenden keer hopen wij onze lezers ook omtrent den arbeid in de *Witte Kruiskolonie* op de hoogte te houden. Beide deze barmhartigheids-instellingen hebben onzen geldelijken steun ten zeerste noodig en onder de gegeven omstandigheden zeker meer dan ooit!

Pangoengsen.

(Toevluchtsoord.)

Te Pati op Java woonde met haar ouders Mej. Marie Jansz; wijlen de welbekende doopsgezinde zendeling Jansz was haar vader. Haar hart was vervuld met liefde voor den armen Javaan, "haar volkje," zooals zij het noemt. Hoe dikwijls toch moest zij kennis maken met hun armoede en ellende. Zooveel zij kon, bracht zij in de hutten der inlanders troost en licht door hen te helpen in hun nooden en in hun krankheden.

Niets verlangde zij liever, dan zich geheel aan haar volkje te kunnen wijden. Toen de rijstogst op Java mislukte, en daarop de cholera uitbrak, ontmoette zuster Jansz, waar zij ook kwam in die streek, overal uitgehongerde en zieke Javanen; niet zelden zag zij ze, met wonden bedekt, stervende aan den weg liggen. Haar besluit was genomen. Iemand — ik meen haar gehuwde zuster — zond haar eenig geld; f 25, daarvan besteedde zij tot aankoop van een oude Javaansche hut in een kampong; deze liet zij inrichten tot ziekenhuisje, waarin zij arme choleralijders, hongerigen en gewonden opnam. Zich sterkende door het gebed en voorzien van medicijnen, was zij van 's morgens vroeg tot 's avonds bezig. 't Is gebeurd, dat zij meer dan dertig van die armen in haar hut had. Natuurlijk kon zoo'n arbeid der liefde niet onopgemerkt blijven. Men ging haar steunen met geld. Doch erger en erger begon de cholera te woeden en daarbij kwam nog gebrek aan rijst, het hoofdvoedsel van den Javanen. Ellende en jammer stegen ten top.

In die droeve omstandigheden had de Regeering, verstaande, dat zij zich het lot dier ellendigen moest aantrekken, het oog geslagen op den arbeid van zuster Jansz. Van Regeeringswege werden drie Gouvernements-ziekenloosden gebouwd tot verpleging van de lijders en aan zuster Jansz verzocht, de leiding van dezen arbeid op zich te nemen. Biddende aanvaardde zij dit blijk van vertrouwen.

De lijders die genazen, werden natuurlijk ontslagen na hun genezing, maar stonden dan weer, even hulpeloos als te voren, voor de vraag: "Wat zullen wij eten?"

Een hartewensch van zuster Jansz was altoos geweest, haar volkje ook in die droeve omstandigheden te mogen van dienst zijn en toen de vreeselijke cholera grootelijks geweken was, kwam haar oude liefvelingsidee weer bij haar op, t. w.:

Een Industriele kolonie.

Wat gebeurt?

Op zekeren dag stuurt iemand haar 1000 gulden, met de bijvoeging, dat het haar gansch vrij stond, dit geld naar haar beste weten te besteden, ten nutte van den armen Javaan. Al heel spoedig was haar besluit genomen. Zij zoekt en vond een stukje land uit in het district Tajoe, afd. Djoewana, in de Residentie Semarang.

't Lag eenzaam in het hooge gebergte, een wildernis,

waar het bosch-varken in zijn element is en ook de tijger nog wel in de buurt huist. Maar het had twee voordelen: een hooge en dus gezonde bergstreek en een naturomgeving als het paradijs. Het land was eigendom van de Regeering. Onze zuster schreef aan ZExc. den Gouverneur-Generaal, om den grond in erfpacht te hebben. Dikwerf gebeurt het, dat het antwoord op zulk een verzoek zich maanden lang laat wachten; maar nu ging het anders. De Regeering, kennende haar streven, was haar in alles ter wille en na kort tijdsverloop kreeg zij een toestemmend antwoord met de toezegging van hulp en raad.

De naam, dien zij aan de kolonie wilde geven, was: "Pangoengsen", in onze taal: "Toevluchtsoord." Gebrek-kige, zieke of arme Javanen zouden daar een toevlucht vinden, waar zij konden verblijven, van zorgen vrij, mits ze wilden werken, zoo ze konden; want zuster Jansz is de leer toezedaan, dat de luiaard niet zal eten.

Zoo was dan haar liefvelingsidee werkelijkheid geworden. **De Kolonie was er!**

In Mei 1905 bedroeg het aantal personen, in de kolonie opgenomen, 131. Maar buitendien gebeurt het meermalen, dat lieden uit de omliggende desa's daar tijdelijk vertoeven om geneeskundig behandeld te worden.

Zoo was er in dit voorjaar een heele familie schurftlijders, die, na er een maand vertoeft te hebben en genezen zijnde, weer naar hunne desa terugkeerden.

Het aantal verpleegden nam steeds toe. Hard gewerkt moest er worden en onze zuster kon toch niet overal tegelijk zijn. Onder die omstandigheden kwam haar bede om hulpe, van wie zichzelf op het altaar der dienende liefde geven wilde; hulp, die geen rekening hield met de vraag: "Wat brengt het mij op?", maar die haar drijfveer en beweegkracht vindt in de liefde tot den medemensch.

Na lang zoeken meende men in Mejuffrouw Cornelia Slagter, die 4 jaren verpleegster in 's Rijkskrankzinnigen-gesticht "De Brinkgraven" bij Deventer was geweest, de rechte persoon te hebben gevonden.

Zij besloot zuster Jansz te gaan schrijven over deze aangelegenheid, zich aan haar voorstellende in al haar zwakheid en onbekwaamheid, maar ook in hare bereidwilligheid. 't Gevolg van deze correspondentie was, dat op den aandrang van Mej. Jansz, Cornelia Slagter zich bereid verklaarde om medio September per *Goentoor* naar Java te vertrekken.

Door de Nederlandsche Vereeniging "Oost en West" werd haar geld geschonken ter bestrijding van de kosten van overtocht. Zeer dankbaar zijn wij genoemde Vereeniging voor die hulp. God zegene "Oost en West" en stelle het Bestuur nog vaak in de gelegenheid den armen Javaan ter hulpe te komen!

De Opleiding tot Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur.

II.

c. Om uit te maken of iemand na afloop van den studietijd ter beschikking mag worden gesteld van den Minister van Koloniën om naar Indië te worden gezonden, heeft men eene totaal beoordeeling: bezoek der colleges, responsi, schriftelijk werk gedurende den studietijd, het mondelinge eindexamen; dit laatste moge een hoofdfactor, maar mag redelijkheids- en billijkheidshalve geen uitsluitende maatstaf van beoordeeling zijn, zooals tot dusverre.

De maximum studietijd mag 5 jaar zijn.

d. Na het hoofd- of eindexamen worden de geslaagden wederom aan eene strenge keuring onderworpen en ook nagegaan of zij voldoende goed kunnen paardrijden en met schietwapenen omgaan. Schieten ze daarin en in fysieke geschiktheid te kort, dan wor-

den zij of niet, of, indien er een tekort aan bureauambtenaren is, slechts voor bureaubetrekkingen aangeworven. Het onderwijs zal, wil het vruchtdragend, ontwikkeld en beter dan thans zijn, altijd gepaard moeten gaan met museumbezoek, excursies naar o.a. Delft, Amsterdam, Rotterdam, Wageningen, Haarlem; zelfs naar België, Parijs en Londen, om te zien wat er van Afrika, Voor- en Achter-Indië zoozoo is tentoongesteld wordt en te leeren valt.

e. De studenten zijn op zulk een onderwijsinrichting voldoende behoeft voor eenzijdigheid, als men daarbij zorgt, dat minder gegoeden door eene subsidie of toelage in de gelegenheid worden gesteld, om lid van het corps te worden en te Leiden te wonen, zoodat het spoorstudentschap vermeden of beperkt wordt. Als zij er bovendien van doordrongen geraken, dat hun studie niet bestemd is hen tot bekleeders van ambten te maken, die hun als hoofdzaak een goed inkomen, carrière en aanzien zullen verschaffen, maar daarentegen, dat hun in de kolonie eene zware, ernstige taak wacht, dat hunne levenstaak bovenal die van apostel en pionier moet zijn, waaraan al het andere ondergeschikt is, dan kan het niet uitblijven of na verloop van enkele tientallen van jaren zal een dergelijke koloniale academie de waardeering ondervinden, welke eene instelling toekomt waaruit in den werkelijken zin des woords een keurkorps kan worden gerecruiteerd en aangevuld. Bij een keurkorps behoort toch ook eene keurige voorbereiding, keurig en uitgelezen in elk opzicht. Hoe langer men daarmee talmt, des te later komt men in het beloofde land, tot het eindelijk bij te lang dralen... te laat is en niet alleen Indië maar ook Nederland de wrange vruchten dezer knoeiopleiding, zonder gezichtspunten, die breed, juist en gezond genoeg zijn, plukken zal.

De hierboven voor administratieve ambtenaren gegeven grondslagen van a—e kunnen ook mutatis mutandis bijeen genomen de richtsnoer en basis zijn voor het geheele onderwijs dezer instelling voor de andere categorieën van studeerenden of toehoorders met inbegrip zelfs van de speciale studenten in Indische taal-, land- en volkenkunde. Dit koloniaal Instituut zou ook dienstbaar kunnen worden gemaakt voor medici, technici, ambtenaren van het boschwezen, onderwijzers, zendelingen, e.d. voor wie b.v. korte cursussen van drie en zes maanden zouden kunnen worden ingericht in Maleisch of andere Inlandsche talen, enz.

Nu rijst de vraag: zou het niet eene nationale plicht van den Nederlandsschen Staat zijn, om te Leiden een groot, niet te zeggen monumentaal gebouw op te richten, waarin de omvangrijke Indologische verzamelingen van Leiden en zoo mogelijk ook andere plaatsen waren bijeen te brengen met voldoende ruim omliggende terreinen voor Indische huizen en schepen e.d. in natura, en dat in zijn geheel „Koloniaal Instituut” ware te noemen? Na de totstandkoming dezer Instelling zal voor den meest serieuze, veelzijdige en grondigen wetenschappelijke arbeid de weg nog meer zijn gebaad. Tot zelfs op de minst populaire, de meest abstracte gebieden van waarheidsvorschaving zal men er zich met gemak kunnen bewegen, zooals het Oud-Javaansch, archaeologie en palaeografie, talenvergelijking e.d., want men heeft dan immers alles aan literatuur, dood en vaak zelfs levend studiemateriaal bijeen. Naast „la science pure” behoort er ook de meest praktische te worden beoefend en zoo mogelijk ook lichamen als de Vereeniging Moederland en Koloniën, Oost en West, het Indisch Genootschap behooren er hunne appartementen te hebben voor de behandeling of bespreking van actuele onderwerpen van Koloniale politiek en economie, scheepvaart en handel e.d. Eene uitmuntende, welvoorzene biblio-

theek en periodiekentafel mag ook voor elken tak der Koloniale wetenschappen en van vele belangen volstrekt niet ontbreken; moet integendeel eene van de beste en volledigste van het Rijk zijn.

Moeten de ethnografische en meer zuiver wetenschappelijke verzamelingen, in elk opzicht aan zeer hooge eischen beantwoorden, ten aanzien van de Indische voortbrengselen uit planten-, dieren- en mineraalrijk; van de export- en stapelproducten, dus voor het aanschouwelijk maken van de commercieele, agricultuurele, maritime en industriele zijden der koloniën, spreekt het van zelf, dat er materiaal moet aanwezig zijn voldoende, om het onderwijs deugdelijk te kunnen schragen, het absoluut voor dorheid te behoeden en geheel voor doode schoolschheid te bewaren; dit is een axioma. Maar verder dan buiten deze perken behoeft men m.i. niet te treden om er een volledig handels- en productiemuseum van te maken; dit bestaat reeds te Haarlem.

Na op deze wijze hunne opleiding in Europa voltooid te hebben, gaan de candidaten naar Indië, maar moeten zij niet dadelijk in de praktijk komen, zooals thans. Zij zouden f 1000 uitrustingskosten en vrije overtocht tweede klasse moeten krijgen, wat ook voor jonge juristen, ingenieurs, officieren e.d. behoort te worden voorgeschreven en vóór 1 Januari van het volgende jaar te Batavia zijn. Van daar worden zij gedirigeerd naar Buitenzorg, waar zij één vol jaar zouden blijven, om „een practischen en ook theoretischen perfectionneeringscursus te doorloopen, ongeveer hetzelfde als het applicaatsjaar der officieren van genie en artillerie, om dan bij het begin van het daaropvolgende jaar naar hunne standplaatsen te worden gedirigeerd, als zij worden geacht dien cursus met vrucht te hebben doorloopen. Zij beginnen daarna hunne loopbaan dadelijk in den rang van Aspirant-Controleur met f 250 's maands tractement, — en zijn dus geene ambtenaren ter beschikking meer. Men heeft van dezen wel altijd beweerd dat zij tijdens het ambtenaar-terbeschikkingschap een z.g. „leertijd” doormaakten; doch dan vergeet men dat omgeving en leermeester van zoodanigen ambtenaar niet altijd de meest deugdelijke en voor de verdere vorming gewenschte en geschikte zijn, hetgeen later voor zoo menigene noodlottig is gebleken; bovendien zou het ook onbillijk zijn, om een jongen man na eene minimum-studie van 4 jaren te laten beginnen met een zoo lagen rang, waardoor hij zich in eene te onvoordeelige positie tegenover juristen en ingenieurs zou bevinden.

Zij die aan de bureaux hunne loopbaan wenschen te beginnen, zouden dadelijk bij aankomst te Batavia aan de Secretarie of op de Departementen te werk kunnen worden gesteld; de eigenlijke a.s. bestuursambtenaren daarentegen vestigen zich gedurende een jaar te Buitenzorg, krijgen f 100 toelage 's maands van het land benevens een rijpaard van f 150 à f 200; ouders of voogden moeten zich schriftelijk verbinden tot het betalen eener maandelijksche toelage van minstens f 50. Gedurende dat jaar wordt les gegeven aan de Land- en Tuinbouwschool in kennis van de cultuurgewassen voor de Inlandsche huishouding alsook voor de wereldmarkt, van veld-, bosch-, tuin-, plantage- en perceelencultuur. Voorts in vee- en pluimveeteelt, zee- en zoetwatervisscherij; kennis der meest voorkomende dier- en plantenziekten en hunne bestrijding of behandeling en in verband daarmee wordt een cursus in hygiëne en verbandleer gehouden.

Voorts wordt onderwijs gegeven in de kennis van eenvoudig geconstrueerde bruggen, stuwten, dammen, dijken, wegen, de leer der bevoeiing, be- en ontwatering, eenige kennis van bouw materiaal. Dit onderwijs wordt gegeven door een cultuur-botanicus, een architect of ingenieur en een veearts, bijeen genomen in 10

à 12 uren in drie dagen per week. Niet alleen dat het theoretische onderwijs wordt geschraagd en veraanschouwelijkt door platen en modellen in het leerlokaal, maar — en dit is hoofdzaak, er worden excursies ondernomen om suikerfabrieken, thee-, koffie-, cacaoplantages, water- en bevoeiingswerken e. d. te bezichtigen; er worden onder deskundige leiding tournées gemaakt voor de studie van landbouw, veehouding, sawah, tegal- en tuincultuur; bouw of herstelling van bruggen, dammen, dijken, stuwdammen, de werking van deze dammen bij hoog water opgenomen; de ooftteelt en dessaloemboengs in loco bestudeerd alsmede de inlandsche volkshuishouding en volksbedrijven. Elke maand wordt daarover een schriftelijk werkstuk ingediend ter beoordeeling van eene commissie, waarin ook practische bestuursambtenaren zitting hebben, nl. controleurs en assistent-residenten; met eerstgenoemden worden te Buitenzorg en omliggende afdeelingen meegemaakt en bijgewoond een aanslag in de bedrijfsbelasting, eene rijtuigen- en karreninspectie, eene dessaverkiezing, een onderzoek eener dessaklacht, eene sawah-tournée, opname van lands- en moskeekassen opium en zoutadministratie, etc. Voorts worden bijgewoond zittingen der politierol, van den Landraad, van priesterraden. Dan moeten de semieambtenaren ook eenige dagen, bij elkaar, b.v. een 20- à 30-tal, op bureaux bij controleurs en assistent-residenten werkzaam zijn. De bovengenoemde schriftelijke werkstukken zijn niet alleen eene noodzakelijke oefening in stijlvaardigheid, maar ook kan men er gebruik van maken om na te gaan, in hoeverre de studievakken van het tweede en derde jaar worden bijgehouden en de leerstof verwerkt in verband met hetgeen zij van de praktijk van den dag hooren en zien, en met hetgeen zij zelf ondervonden hebben. Is van voldoende ijver gebleken en dit leerjaar te Buitenzorg, ter beoordeeling van een studiecommissie, met vrucht gevolgd, dan gaan de gunstig beoordeelden naar hunne respectieve standplaatsen, de overige doorloopen den cursus voor de tweede en laatste maal.

Na eene dergelijke stelselmatige opleiding met een geleidelijk-logisch en rationeel verloop van drie jaar in Nederland, daarna één jaar eveneens van Rijkswegen in Indië, behoeft de jonge ambtenaar wetenschappelijk en practisch deugdelijk onderlegd, toegerust met de voor zijn belangrijken en omvattenden werkkring vereischte kunde en bekwaamheden; niet meer als leerling, maar kan hij als gerijpt en terstond voor zijn loopbaan en levenstaak bruikbaar man deze beginnen.

Buitenzorg is, physisch gesproken, bovendien een uitstekend acclimatisatiestation met een enigszins Europeesch, sociaal (Gouverneur-Generaal) en wetenschappelijk (Botanische tuin) aanzien ook versterkt door de nabijheid van Batavia alwaar het Bataviaasch Genootschap c.a. Het is ook een geschikt milieu tot kennismaking met de Indische samenleving, de Inlandsche volkshuishouding, met taal, zeden en toestanden, ook van vreemde Oosterlingen; hetgeen dan enigszins onder leiding en toezicht van daartoe bevoegde, geheel competente mannen, voorgangers en vrienden kan geschieden, tegelijk met een begin van eenige ambtelijke verantwoordelijkheid. Na dit leerjaar wordt het eigenlijke beroep met meer levenswijsheid, maar ook vakkundiger en gerijpter aanvaard, met op zijn minst de vaardigheid om vloeiend Maleisch te spreken, terwijl er voor de studie en perfectionneering in andere talen te Buitenzorg gelegenheid in overvloed bestaat. In het vierde jaar is de jonge man dus reeds half-ambtenaar. Zulke onredelijke en plotselinge overgangen als thans, dat een volbloed-Europeaan zich in 5 maanden uit Europa plotseling geplaatst ziet in de binnenlanden van Sumatra of Borneo zonder eenigen over-

FEUILLETON.

Garebeg Moelod of Mahomed's geboortefeest.

Dat de wandelende spijs- en drankverkoopers niet ontbreken en menig spaarduitje in ontvangst nemen, vindt zijne verklaring in de vermoedende samenwerking van spierinspanning en zonnegloed. Want de schitterende lichtstralen branden reeds een paar uren na zonsopgang in het van den regen vochtige zand.

Ook de draaimolens en schommels, in de beide hoeken der noordzijde van het plein, zijn voortdurend in beweging.

Het slaat 9 uur op den kraonklok.

Telkens gingen ons regenten en hoofdregenten voorbij, met de hun toekomende prachtvertooning. Wanneer zij de waringinboeroeng (d. z. twee met steenen hekwerk omgeven waringinboomen, midden op den aloen aloen) genaderd zijn, worden hunne pajoengs gesloten achterna gedragen.

Eindelijk komt ook de rijksbestierder, die eerst zijn opwachting bij den resident heeft gemaakt, het plein op wandelen. Ook zijn rijk opgetuigd paard is, evenals die

der regenten, op de gladde achtergebleven en hij schrijdt langzaam en statig onder zijn goud-groen-gouden pajoeng verder, door vele ampilandragers en andere dienaren gevolgd, van welke één het groote gala-zonnescherm draagt en anderen de vele ampilans, die tot zijn hoogen rang behooren, in handen hebben.

Het wordt half tien.

Daar komt beweging op de breede trappen van het hooge terras. Eene afdeeling kratontroepen daalt naar den aloen-aloen af en schaart zich in twee rijen, tegenover elkander van de tratag Pagelaron (afdak) tot aan de waringin 's Koeroeng. Het zijn de pradjoerit's Wira-Bradja, gekleed in rooden lijfrok en korte, roode broek, lange witte kousen en lage zwarte schoenen.

Zij dragen een hoogen, naar boven en achteren puntig toeloopenden, eveneens rooden hoed, van voren met een breeden klep, op den witten hoofddoek en een overlans geplooid wit schootsvel voor den buik.

Zij zijn voor een deel met oud model (percussie) geweren, voor een ander deel met zeer lange pieken gewapend, welker houten scheeden vóór aan de linkerzijde in den gordel steken. Allen voeren de, met bloemensnoeren behangen, kris, rechts achter in den buikband. De pandji's (met onze luitenant's overeenkomend) hebben twee krissen, de eene rechts, de andere links en commandeeren met eene europeesche sabel, die evenals haar niet al te blank gepoetste schede, van weinig dienst, van hoogen onder-

dom en van veel verwaarloozing getuigt.

Vreemd bij een volk, dat zijn eigen wapens met veel zorg behandelt!

Het is waar, die sabels gaan met het ambt van vader op zoon over, maar ook de kris is een erfstuk, dikwijls van veel ouderen tijd en dat juist daardoor in waarde en vereering wint.

Het schootsvel van officieren is van donkerkleurige zijde en zelfs wel van fluweel vervaardigd en met goud en gouden franjes omzoomd; niet ongelijk aan een meester-vrijmeiselaar. Hun hoeden zijn met meer of minder rijk geborduurde vleugels getooid, evenals die der onderofficieren, die zich met wat minder goud behelpen. Bovendien onderscheiden deze zich door onderwetsche sergeantstrepen van de *djadjar's* of gewone soldaten.

Lange snoeren van geurige melati-, kenanga- of tjempah-bloemen of fijn gesneden pandang-bladeren hangen over de schouders en gekruist ook over borst en rug.

Ook de greep van de kris is met zulke *onjèn's* versierd, d. z. bloemensnoeren.

Andere korpsen versieren ook den hoed, vooral wanneer die den oud-europeeschen steekvorm heeft, met kleurige, soms ook met reukelooze bloemen en groen; het zal wel onnoodig zijn bij ieder korps van die bloemenpracht te gewagen.

Aan het hoofd van dit korps, evenals van alle andere groote korpsen, staat een boepati pradjoerit. Hij draagt

gang hoegenaamd, zouden dan in de toekomst niet meer mogelijk zijn.

Een deel der bij de opheffing van de afdeling B vrijkomende leerkrachten, voor zooverre niet naar het Koloniale Instituut te Leiden gedirigeerd, zoude of naar Buitenzorg of te Batavia aan het Museum te werk kunnen worden gesteld. In de plaats van de afdeling B kon een gymnasiale cursus worden gecreëerd als tegemoetkoming aan hen, die zich voor de Universiteit wenschen te bekwamen (jurist, predikant); dit zou een speciaal voordeel zijn voor zonen wier ouders in Batavia, maar zelfs ten goede komen aan hen, die te Soerabaya, Semarang, Padang en op andere plaatsen van Java wonen.

Dit is ook in overeenstemming met de heerschende richting om onderwijsinstellingen en opleidingsscholen, die niet tot het kader van het hogere onderwijs behooren, op te richten of bestaande te verbeteren, zoo o.a. de doctor djawaschool, het technicum, de kweek- en opleidingsscholen voor inlandsche onderwijzers en ambtenaren, normaalscholen enz. Eerst als deze onderwijsinstellingen in kwaliteit en kwantiteit niet veel meer te wenschen overlaten, als er ook een landbouwen zeevaartschool is e.d., zal men kunnen denken aan hooger onderwijs in Indië zelf.

Wat nu de studie voor ambtenaar van het B. B. betreft, na dat de afdeling B. te Batavia zal zijn opgeheven: welk bezwaar zou er tegen bestaan om aan de Indische kandidaten van Rijksweg uit te keeren het meerdere van de studiekosten in Europa boven die in Indië? door het betalen der reiskosten tweede klasse zal dit vraagstuk grootendeels opgelost zijn en noemenswaardig financieel bezwaar levert dit voor de schatkist niet op. De tegenwoordige toestand van versnippering schaadt het onderwijs. De opleiding thans geheel naar Batavia te verleggen zou een soort van vernedering van het corps B. B. zijn en afkeuring en protest verdienen, want de stilzwijgende beoordeeling zou dan luiden: „Och, dat Binnenlandsch Bestuurswerk stelt zoo weinig eischen, is zoo onbeduidend, dat daarvoor eene opleiding in Holland eene overbodige weelde is; eene dresseerinstelling in Batavia is daarvoor voldoende.”

Iets anders zou 't zijn wanneer ook te Batavia eene hogere opleidingsschool werd geopend voor officieren bij de artillerie, genie of marine, voor predikant, jurist, arts en ingenieur; maar zoolang men voor deze ambten geen andere dan Europeesche vorming in Europa kent, mag toch het „keurcorps” in de allereerste plaats aanspraak maken niet alleen op eene opleiding in Europa, maar zelfs op eene keurige, academische, wetenschappelijke opleiding. Wat daadwerkelijk een „keurcorps” is, wordt nooit zoo gekwalificeerd: dat is het „corps diplomatique”. Zool niet voor kennis en bekwaamheid, dan heeft hierbij toch zeer zeker eene keuring plaats naar familie of herkomst en last not least „fortuin”; want een edelman met een krakend-ouden, zelfs nagenoeg op omvallen staanden stamboom, wordt er niet bij opgenomen, als hij niet toereikend gefortuneerd is. Hier heeft men dus werkelijk keuring en getalsbeperking; maar bij het B. B.? Wordt daarbij ooit gelet op karakter, bekwaamheden, geldbezit, afkomst, idealisme en belangstelling vóór de opname in het corps? Neen; iedereen kan er bij komen! Van „keuring” buiten de geneeskundige en „keuze doen” is geen sprake, vooral niet als er gebrek is, want dan wordt rijp en groen aangenomen zooals de geschiedenis der jongste 5 jaren leert. Waarom dan toch gesproken van keurcorps? Er wordt immers niet gekozen; het is dus eenvoudig een vorm van boerenbedrog en honig om den mond te smeren, tenzij men bedoelt bevordering bij keuze,

geen uniform, maar de javaansche galakleeding van zijn ambtelijken rang en voert den zilvergeknopten staf als teeken van zijne waardigheid.

Boven hem en al zijne ambtgenooten staat een hoofdregent, als commandant der gezamenlijke kratontroepen. Hij heeft in den regel den rang en draagt den uniform van majoor der infanterie bij het N.-I. leger, met behoud van den javaanschen hoofddoek, dien hij, om de lange haren in bedwang te houden, onder de uniformpet handhaaft. Een javaan knipt bij uitzondering, zooals bekend is, zijne lange haren af.

De pradjoerit's Wira Bradja voeren twee vaandels, die eene roode schijf en een wit veld vertoonen en vier stokken ieder een piek dragen, met vier naar beneden gebogen punten. Zij heeten *kijaki selamet* en *kyaki santri*, terwijl de kleuren van het doek door de woorden *goela kelapa*, d. i. roodbruine suikerstroop, die over wit raspel is uitgegoten, worden aangeduid. Zij worden door vaandrags, onderofficieren, in elk front één, gedragen.

Intusschen zijn twee vrouwelijke kratonbeambten, *abdi dalem para goesti* genaamd, de setinggitrappen afgeklommen, om uit naam van den Sultan den rijksbestierder te bevelen, de beide *gandéks*, d. z. boodschappers van den vorst, met hofwagens naar den resident te zenden, om dezen hoofdamtenaar en zijn gevolg daarmede naar den kraton overtebrengen.

maar dat heeft veel meer plaats bij het Leger dan bij het B. B.

Ten slotte de vraag: of het geen overweging zou verdienen om met de op boven aangegeven wijze gevormde ambtenaren een begin te maken met de ineenmelting der corpsen voor Java en Buitenbezittingen? Voor de handhaving der afscheiding valt minder aan te voeren al naar mate door de uitbreiding van de telegraaf en de verbetering der communicatiemiddelen te land en te water de onderlinge verbinding van alle punten van den Archipel zeer wordt verbeterd.

Pers-kroniek.

Inhoud: De concubinaat-circulaire van gouverneur Idenburg door Mr. Piepers in Land en Volk besproken. — Critiek daarop geleverd door de Nederlander en de Standaard. — Veritas in het Vaderland over een anti-van Daalen strooming in de indische pers. — Een polemiek tusschen een bouze Curaçaoer en Mr. Marchant in het Vaderland naar aanleiding van een begrotingsrede door Mr. Marchant gehouden. — Een echte mopperaar in de Amsterdammer, Weekblad van Nederland, aan het woord over de positie der ambtenaren van het B. B.

Naar aanleiding van de concubinaat-circulaire van gouverneur Idenburg gericht tot de koloniale ambtenaren van Suriname heeft de heer Piepers, gewezen vice-president van het Hooggerechtshof in Ned.-Indië zijn oorspronkelijke denkbeelden over het concubinaat *cum aneis* in een artikel opgenomen door *Land en Volk* nedergelegd.

De „West-Indische circulaire” staat er boven maar over het concubinaat zelf, getoetst aan West-Indische toestanden, gewoonten en zeden vonden wij er weinig of niets in. Het geheele artikel is dan ook meer een filosofische beschouwing over het instituut van het huwelijk in verband met de christelijke zedeleer. Tot een zakelijke bespreking van het onderwerp dat de schrijver tot uitgangspunt neemt, komt hij niet. Wel daarentegen poneert hij stellingen over „materieel sadisme” en over quasie-godsdiensstige liefhebberijen in het doordringen in allerlei sexueele „viezigheid”, welke voor een minder geleerd man dan de heer Piepers blijkbaar is, niet zoo gemakkelijk zijn te volgen. Een eenvoudige des geestes begrijpt maar niet dadelijk wat b. v. „materieel sadisme” is en is geneigd aan een geleerd *hocus-pocus* spel met woorden te denken wanneer zooveel van die geleerde zinnen tegelijk onder zijn aandacht worden gebracht. Maar zooveel is toch duidelijk, uit het artikel, dat Mr. Piepers zoo niet een warm voorstander van het concubinaat in de koloniën is dan toch ten zeerste het uitvaardigen van genoemde circulaire afkeurt. Hij zegt er o. m. van:

„Tot de uitvloeisels van deze valsche moraal, die de natuurlijke geslachtelijke gemeenschap tot zonde verklaart, behoort ook de strijd tegen het concubinaat in de koloniën, daar uit de natuurlijke en maatschappelijke toestanden voortspruitende en daaraan beantwoordende. De bedoelde Gouverneur gaf er als Minister, ook wat Oost-Indië betreft, al uiting aan, en een blijkbaar gebrek aan zedelijke moed, die zeer goed met materielen soldatenmoed samengaat, deed er tegen beter weten in ook daar gevolg aan geven. Thans uitte die strijd zich zelfs karakteristiek in die het ultra-calvinisme zoo kenmerkende praktijk van het *bekennen*, in die ploertige, openlijke zelfverheffing tegenover andersdenkenden van het luid uitgalmen zijner godsdiensstige overtuigingen, met welke ook de krankzinnige Keuchenius indertijd de Volksvertegenwoordiging zoo verveelde.

„Ploertig mag men toch deze praktijk voorzeker noemen; want op elk ander gebied zou zoo iets immers ongetwijfeld zoo worden aangeduid en het godsdiensstig Tartu-fisme, waarachter zij zoekt weg te kruipen, verandert haar karakter niet: volkomen in strijd als zij bovendien is met het Christelijk voorschrift om tot het bidden in de binnenkamer te gaan en met het bekende woord: Niet zij, die roepen, Heere, Heere, enz.

Twee regenten, de *boepatis klwon keparak kiwa en lengen*, rijzen op last van den rijksbestierder uit diens omgeving op, waar zij met hem voor de *bangsal pengapit wektan*, de oostzijde van den pendoppo op de door de tratag overdekte plaats Pagelaran, beoosten 't middenpad, op hun *lante's of gèlaran*, d. z. gevlochten zitmaten, waren gezeten en wandelen in deftigen, vooral niet te snellen tred, tusschen de beide rijen der pradjoerits Wira Bradja en arakan door, den aloen-aloen over en langs den weg, die van daar naar de residentie voert, gevolgd door een nette koets en ettelijke tentwagens, de eerste door een echt of waarnemend europeeschen koetsier, in rood liveri en met een goud geranden pet, gereden, de anderen door Javaansche menners in leelijke lange sitsen kielien (*loro's* genaamd) en met nog leelijker europeesche lakeihoeden boven op den hoofddoek, bestuurd.

De koets wordt door een keurig vierspan getrokken, de andere wagens behelpen zich met evenveel viervoeters, maar van minder ras of meergevorderden leeftijd.

In den kraton waren intusschen tegen 8 uur alle pradjoeritscorporen op 't plein *Mayangan*, onmiddelijk achter den kraton, onder het commando van hunne boepatih's vereenigd.

Omstreeks half negen zond de oppercommandant daarvan aan den sultan bericht, door tuschenkomst van twee daartoe door den vorst afgevaardigde *keparak's*, d. z.

„Met den clericalen revival der laatste jaren treden nu al zulke uitingen weder meer en meer op; zij vereischen daarom ook niet schroomvallige, maar krachtige terechtwijzing. Men doet maatschappelijk zeer verkeerd aan haar het hoogste woord te laten. En bepaaldelijk, zegt de schrijver, is dit het geval waar daarmede de staatsorde en de staatkundige vrijheid, nog wel door het staatsgezag worden aangetast.”

Dit is zeker een zeer krachtige terechtwijzing, welke de heer Piepers hier geeft, maar zouden er geen andere, meer afdoende argumenten tegen deze circulaire zijn in te brengen dan door het beleedigen van een man, die wat zijn persoon betreft zeker door vriend en vijand wordt gerespecteerd? — De belangen van de bevolking der kolonie Suriname worden zeker niet gediend door het uitschelden van andersdenkenden en het aanranden van de nagedachtenis van een man, die als koloniaal staatsman een onbesproken reputatie had.

Het spreekt van zelf dat dergelijke onbekookte taal aanstoot gaf. De *Nederlander*, het orgaan der christelijk-historischen, schrijft onder een aanhaling uit het artikel van Mr. Piepers:

„De christelijk-nationale instelling van het huwelijk wordt hier dus — in strijd gelukkig nog met de wetgeving — als slechts beantwoordende aan de zedelijkheidsopvatting van een „speciale godsdiensstige secte” geteekend.

Zoo worden de fundamente der samenleving losgewoeld, — onder stilzwijgen eener liberale redactie, die aan al dit fraais en aan krankzinnigverklaring van Keuchenius (een verscherping van het vroegere „niet denkend”) plaatsruimte verleent.

Laat ons nu afwachten, of andere liberale redacties hun collega tot de orde zullen roepen en tegen het stuk van Mr. Piepers protest aantekenen.”

De *Standaard* merkt hierbij op:

„Van dat tot de orde roepen zullen we vermoedelijk niet heel veel beleven; totdusver zagen we er nog niets van; doch we willen afwachten.

Intusschen wordt uit artikelen als dit veel verklaard. Op de haat, die verleden jaar tegen al wat Christen is uitbarstte, wordt door artikelen als dit een eigenaardig licht geworpen. Dat zijn dan nu de menschen die vonden dat wij zoo „onverdraagzaam” waren; die 't opnamen voor de Hervormde Kerk, en hevig verontwaardigd werden bij de gedachte dat men hen niet voor Christenen zou houden.”

Wij zijn het ditmaal met de *Nederlander* en *Standaard* volmaakt eens en gelooven ook niet dat aan Mr. Piepers in een ander liberaal orgaan aan zijn peenevrucht gastvrijheid was verleend geworden.

Dergelijk geschrift doet in den regel meer kwaad dan goed aan de koloniale belangen.

„Veritas 2” waarschuwt in het *Vaderland* van 31 Januari tegen pogingen om een campagne tegen Kolonel van Daalen op touw te zetten. Dit zou geen verwondering behoeven te baren als men zich herinnert hoe tegen sommige gouverneurs, o. m. van Swieten en Deykerhoff is geageerd geworden.

„Ik stel -zegt Veritas 2” op den voorgrond, dat ik een bepaald tegenstander ben van de wijze, waarop Atjeh thans wordt gepacificeerd. De reden waarom? zal hieronder blijken. Ik wensch echter met kracht op te komen tegen de manier, waarop men tegenover kolonel Van Daalen te werk gaat.

Deze hoofdofficier tracht, evenals zijn voorganger, naar zijn beste overtuiging het Atjeh-vraagstuk op te lossen. Aan geen der voorgaande Atjeh-bestuurders is zulk een verantwoordelijke en moeilijke taak op de schouders gelegd als dezen kolonel. Hoogst onbillijk is het, dien hoofdofficier er een verwijt van te maken, dat de tegenwoordige toestand op Atjeh zooveel ongunstiger is dan die onder generaal Van Heutsz, wat trouwens niet zoo is.

Maakte men indertijd de voorstanders van het stelsel Van Heutsz er opmerkzaam op, dat mannen als Vis, Webb, Campioni waren gevallen, dat nu en dan een patronille of wegdekking werd gehareceerd, wapenen verloren waren geraakt, dan kreeg men ten antwoord, dat dit nog wel eenige jaren zou voorkomen, maar dat dit geen invloed

hofbeambten.

Deze ontvangen daarop van hun gebiedier den last om den kratoncommandant met zijne troepen naar binnen te geleiden, tengevolge waarvan, niet lang daarna, alle corporen op de *Pelataran* (het binnenerf van den Kedaton) vóór de *bangsal kantjana* (de grooté troonzaal) geschaard stonden.

Toen eerst gelaste de vorst de beide keparah's de boodschap aan den rijksbestierder over te brengen, die wij door dezen op de Pagelaran hebben zien ontvangen en opvolgen.

Daarna beval de sultan de pangeran's Mangkoe Boemi en Ngabehi, de eerste zijn oudste jongere broeder uit dezelfde vorstelijke moeder geboren, de andere zijn oudste, maar uit eene bijvrouw geboren, zoon, met de overige pangeran's poetra, zonen van dezen en van vorige sultans en de boepati's panéwoe's en mantri's djero en de boepati's wedono-district, naar het plein Srimengati te gaan en daar den resident op te wachten en dan verder naar binnen te geleiden.

De volgende maal zullen we zien hoe de resident wordt binnengehaald en ontvangen.

Vs.

(Wordt vervolgd.)

had op den algemeenen toestand te Atjeh. Nu onder kolonel van Daalen hetzelfde plaatsgrijpt, is plotseling de toestand minder goed geworden.

M. i. kon onder generaal Van Hentsz de toestand op Atjeh evenmin goed zijn als onder kolonel Van Daalen, en wel om de volgende redenen:

Hij, die annexiert is ook zedelijk verplicht den overwonnen vijand en diens have en goed te beschermen, en aangezien het door ons veroverde gebied zeer uitgestrekt is, kunnen wij met het gering aantal troepen, te Atjeh aanwezig, niet aan deze verplichting voldoen.

Het eenige middel om Atjeh blijvend te pacificeeren is volgens hem den kolonel van Daalen over een zeer groote troepenmacht te laten beschikken.

„Dit zal, zoo besluit hij, geld, ja veel geld kosten, maar wat het zwaarste is moet het zwaarste wegen. Volgt men dezen raad niet op, dan voorzegt ik, dat onze kleinkinderen nog op Atjeh zullen vechten. Van het gegoehel, om een bataljon van Atjeh weg te nemen, maar kort daarop een aanvulling van troepen, ter sterkte van een bataljon, daar naar toe te zenden, hebben wij meer dan genoeg.

Een stelsel, dat aan het wankelen geraakt bij het verdwijnen van het tooneel van eenige ondergeschikte bevelhebbers, kan nimmer een goed stelsel zijn.

Bij het tegenwoordig streven om de indische begroting toch maar zooveel mogelijk sluitend te maken zal er, vreezen wij, wel niet veel kans bestaan dat aan deze wenk gevolg wordt gegeven. Hoorden wij niet eens van zeer gezaghebbende zijde: pacificeeren met veel troepen en veel geld is niets geen kunst, maar pacificeeren met weinig troepen en weinig geld dat is de kunst!

Een booze Curaçaoer komt in het *Vaderland* van 1 Februari op tegen enkele beweringen door het Kamerlid Marchant bij de behandeling der Curaçaoische begroting gemaakt. Daarop dient de heer Marchant van replek trachtende aan te toonen, dat niet hij maar de Curaçaoer ongelijk heeft.

Aanval en verweer loopen over zooveel punten dat de ons toegemeten plaatsruimte geen uitvoerig resumé toe laat. Volstaan wij daarom met de vermelding, dat de Curaçaoer, zich „Uw correspondent“ teekent en Mr. Marchant elkander op één punt verkeerd verstaan hebben.

Wat laatstgenoemde bij het begrotingsdebat zeide trof niet zoo zeer het „koloniaal beleid“ te Curaçao maar het „regeeringsbeleid“ ten opzichte van Curaçao, een gansch andere zaak dus. En Castro van Venezuela bleef er geheel buiten.

In hoofdzaak gold de critiek van Mr. Marchant de quaestie van de gouvernementbank.

Daarover nu zegt „Uw correspondent“:

„In de eerste plaats dient aangemerkt te worden, dat deze instelling geen belegging van gelden aanneemt, zoodat de woorden dat „niemand zou uitgelokt worden zijn geld er in te steken“, geen zin hebben, en zeker niet gebezigd zouden zijn geworden, zoo de spreker op de hoogte van de zaak was.

In de tweede plaats is de berekening van de opbrengst der rente van het geheele kapitaal geheel en al mis. Immers, het bedrag, waarvoor, wegens den slechten toestand van den handel, geen plaatsing gevonden kan worden, kan geen rente opbrengen.

In de derde plaats een credietinstelling, die over 77 jaren slechts ongeveer f 17.000 aan slechte schulden en verlies geleden heeft, kan niet anders dan als zeer goed beheerd beschouwd worden. En die f 17.000 zijn niet geheel en al verloren. Is er eenige instelling die zoo gering verlies aantoonen kan over een zoo lang tijdperk, in Nederland of elders?

In de vierde plaats de belegging van f 60.000 bij de Curaçaoische Hypotheekbank, die als een nieuw cadeau wordt voorgesteld.

Een nieuw cadeau zinspeelt op de f 180.000, die geenszins een cadeau was, maar eerder gestrekt heeft tot vermindering der subsidie van het Rijk aan de kolonie. Wij hebben hiervoren aangetoond, dat die f 180.000 koloniaal eigendom, koloniaal kapitaal waren.

De f 60.000 bij de Curaçaoische Hypotheekbank belegd brengen een jaarlijksche rente van f 2400 aan de Gouvernementsbank, en daar de kolonie de winsten der Gouvernementsbank geniet, die som aan de koloniale kas op, tot vermindering der jaarlijksche subsidie van het moederland aan de kolonie.

Op dit oogenblik zijn de onroerende goederen op dit eiland, op welke de Hypotheekbank gelden als eerste verband uitgezet heeft, niet licht van de hand te doen: doch de f 60.000, bij de Curaçaoische Hypotheekbank door de Gouvernementsbank belegd, zijn gewaarborgd door de uitstaande hypotheeken, door het kapitaal der Hypotheekbank ad f 200.000 en door het reservekapitaal van deze laatste instelling.

Het is dus zeer gewaagd — om een zachte uitdrukking te gebruiken — deze belegging als een bewijs van slecht beheer aan te voeren.

Daarop antwoordt de heer Marchant: „Ik heb gezegd, dat de Bank beheerd wordt op een wijze, die niemand, die er mede bekend is, zou uitlokken, om zijn geld er in te steken“. Beteekent dit, dat de bank van particulieren geen geld zal kunnen krijgen? Natuurlijk niet. Dat de Gouvernementsbank niet werkt met geld van particulieren, was ook mij bekend. Elk verstandig mensch zal dan ook hebben begrepen, dat ik bedoelde te zeggen — en ook werkelijk gezegd heb —: Niemand zou in een bank, beheerd zooals deze Gouvernementsbank, zijn geld steken.

Maar nu het kapitaal der bank. Ik heb aangetoond, dat de staat, als bijlage der begroting overzeegd, niet duidelijk maakt, hoe groot het kapitaal der bank is. Uit de onvolgende gegevens heb ik getracht, dit bedrag te

berekenen.

Deze berekening is volgens den correspondent „geheel en al mis“. Zal hij, op Curaçao bij de bron zittende, ons inlichten, hoe de werkelijke toestand is? Integendeel, Wij hooren niets anders dan dat „het bedrag, waarvoor, wegens den slechten toestand van den handel geen plaatsing gevonden kan worden, geen rente kon opbrengen“.

Ziehier dus een gouvernementsskapitaal, dat renteloos ligt, omdat men er geen weg mee weet! Kon mijn critiek meer afdoende worden bevestigd? Het bedrag van het kapitaal noemt de correspondent niet. Zou een behoorlijke kapitaalstaat op de begrotingsbijlage ontbreken, omdat het bestuur der bank het zelf niet weet?

Wij hooren hier, dat de bank een voortreffelijk zaakje is. In 77 jaren heeft zij slechts ongeveer f 17.000 verlies geleden aan kwade posten. Ik zou wel eens willen weten, hoe de correspondent aan dat bedrag kwam.

Ten slotte zegt hij: „Waar het zoo treurig geschapen staat met de kennis van dezen briefschrijver, paste wat minder aanmatiging tegenover een poging om het wanbeleid, ten opzichte van deze Kolonie gevolgd, uit de stukken aan te toonen. Want de officieele stukken zijn het, waaruit ik in hoofdzaak mijn „inlichtingen“ heb geput.

Het is een zonderling wanbegrip, dat ten aanzien van al onze Koloniën heerscht: wie het land kent, wordt geacht op de hoogte te zijn van alles, wat den toestand en de administratie van de Kolonie betreft. Dat dit werkelijk een wanbegrip is, wordt door bovenstaande correspondentie weer eens afdoende bewezen.

De zaak zelve zal door brieven als deze niet worden geschaad. De Regeering zal wel inzien, dat ik gelijk had. Wordt een verouderd beleid niet uit nieuwe maatregelen kenbaar, dan zullen de Curaçaoers toch weldra bemerken, dat een steeds stijgende subsidie hun niet meer zoo gemakkelijk in den schoot zal komen rollen.

De bewering aan het slot, dat de regeering wel zal „inzien“, dat hij (Mr. Marchant) gelijk heeft, is wel een bond gezegde. Waarschijnlijk zal de Curaçaoer, wiens „aanmatiging“ nog niet zoo groot is als de heer Marchant wel meent te kunnen aannemen, wel denken: dat staat nog te bezien.

In de *Amsterdammer*, *Weekblad van Nederland*, n°. 1491, lucht een controleur B. B. eens zijn overkropt gemoed. Hij is niet erg tevreden met zijn ambtelijke positie en doet over de misères van het leven eens controleurs in de binnenlanden op de buitenbezittingen een heel relaas. Men is daar ver van „geneskundige hulp“, loopt er gevaar lichamelijk en geestelijk ten onder te gaan. En tegenover deze nadeelen met vele door hem in zijn artikel vermeerderd, stelt hij dan de positie van den officier in Indië, welke oneindig beter is. Hij heeft niet minder dan 17 punten ontdekt waarin de officier het beter, de controleur het slechter heeft. Het is een alleraardigst lijstje, helaas te lang om hier aangehaald te worden. Zijn slotsom is deze:

De levensstandaard is immers in de binnenlanden veel lager!! Het gebruiken van gestraften, een noodzakelijk iets voor Eur. ambtenaren in de verre binnenlanden, die vaak voor 'thoogste loon en de beste woorden geen bedienden kunnen bekomen, is streng verboden. Bamboezen krotten, vuile erven, slecht eten voor mensch en dier, ziedaar de genoegens tot afwisseling van de ellende op tournee geleden. Vroeger pakte men op tournee aan, thuis kon men bekomen, thans denkt menigen: „wat zal ik mij druk maken, laat ons heerdienst en belasting verlichten, we zien dan op tournee vroolijke gezichten, thuis is er al ellende genoeg: De ja-broers en de ambtenaren met veel kinderen zullen blijven doordienen, flinke lieden loopen er uit.

De schrijver, die in het moppen systeem weet te brengen, besluit met den uitroep: „in geen geval bij het binnenlandsch bestuur.“

Het zij zoo.

Uit de Oost-Indische Mail.

Al weder bezuiniging. Het is nu uit met de waarneming van eenige betrekking voor personen, die reeds een pensioen genieten op de volle aan die betrekking verbonden bezoldiging. De tegenwoordige landvoogd is van oordeel, dat een dergelijke handelwijze niet wel met 's lands belang is overeen te brengen. De betrokkene zal voortaan een totaal inkomen krijgen, overeenkomende met hetgeen hij zou genoten hebben, als hij geen gepensioneerde landsdienaar was.

De slavernij op Lombok behoort thans gelukkig tot het verledene. Volgens bekomen bericht van den resident van Bali en Lombok, zijn de laatste Sepangans vrijgelaten.

Onder den voor Indo-China weinig vleienden titel van: „Alas, poor Java“ bevat de *Européen* een artikeltje, dat, volgens het *Bat. Nbl.* als waarschuwing dienst moet doen aan 't adres onzer Indische autoriteiten.

De heer Harduin, Kabinetschef van den gouverneur van Indo-China, moet zich naar Java begeven, om daar in overleg te treden met de Hollandsche koloniale autoriteiten, over een emigratie van Javaansche arbeiders naar Indo-China.

Het tijdstip schijnt echter slecht gekozen om van een gouvernement, dat eenige zorg heeft voor het lot der onder hem staande inlanders, eenige medewerking in dien geest te verwachten, al bepaalde zich deze medewerking tot de passieve rol van de koeliewerfers vrij hun gang te laten gaan.

De afschuwelijke toestanden in Fransch Congo, op

Madagascar en in Indo-China liggen nog te versch in 't geheugen, dan dat een gouvernement de emigratie zijner onderdanen zou mogen toestaan naar koloniën, waar zij zonder bescherming en afdoende hulp zullen overgeleverd zijn aan de willekeur der kolonisten en ambtenaren.

Het Hollandsche koloniale gouvernement zou alle redenen hebben om op de aanvragen van den heer Harduin een kort en krachtig non possumus te doen hooren.

Tot zoover de *Européen*.

Het *Bat. Nbl.* raadt de regeering aan deze waarschuwing ter harte te nemen.

Door den Directeur van Landbouw is een circulaire gericht aan de hoofden van gewestelijk bestuur op Java en Madoera, met uitzondering van de Vorstenlanden, ten einde hen tot meer activiteit en volledigheid aan te sporen bij 't opmaken en verstrekken van gegevens in zake den landbouw der inlandsche bevolking voor het Koloniaal verslag.

Het *N. v. d. Dag* voor *N. I.* bevat een hoofdartikel, waarin de heer *K. W.* het een en ander mededeelt omtrent zijne gesprekken met eenige ontwikkelde inlanders, *Priajies* uit de omgeving van den Sultan en van den Soenan, waaruit blijkt hoe goed die Javanen op de hoogte zijn, niet alleen van de binnenlandsche, maar ook van de buitenlandsche aangelegenheden.

In ruil voor de vraag van een hunner, hoe hij dacht over 't onderwijs in het Hollandsch aan Javanen, deed schrijver hem de wedervraag, hoe hij oordeelde over de *Hormat-circulaire*?

De Raden *Mas* liet er zich met voorzichtigheid over uit en wilde ook niet zeggen hoe de Sultan er over dacht, maar toch liet hij los dat men het in Javaansche kringen, althans ontwikkelde kringen, toejuicht, dat het overdreven *Hormat-betoon* wordt verminderd.

„Wij Javanen, zeide het Hoofd, zien er niet tegen op om den traditioneelen eerbied te betuigen aan onze meerderen in rang. Maar het is krenkend voor ons, in de hoogste mate, wanneer wij zien hoe aan Baba een stoel wordt geoffreerd, terwijl wij, zonen van het land, de meerderen van dien Chinees in ontwikkeling en in afkomst, in zijne tegenwoordigheid nederig op den grond zitten. Dit dient in elk geval veranderd te worden.“

Toen schrijver zijn ideeën ontvouwde over het Hollandsch voor den minderen man en hoe het verreweg verkieselijk zou zijn om aan dien orang ketjil onderwijs te geven in zijn eigen taal, lezen, schrijven en rekenen, opdat hij wat minder gemakkelijk door allerlei afzetters zou beetgenomen worden, beaamde de priaji ook dit. Over de poging van het gouvernement om door middel van de *Bintang-Hindia* juistere begrippen omtrent diverse dingen onder het volk te verspreiden, lachte hij hartelijk en was van meening dat, indien er een goed Javaansch dagblad bestond, dat door de regeering werd gesteund, het wel zou kunnen, maar met de vertaling van diverse oeroude staatsbladen in het maleisch — en welk maleisch! — zou niets bereikt worden.

Sjoerd Klerksma is, blijkens een hoofdartikel in de *Javabode*, het volkomen eens met *Saalam* in zijn artikel in 't *Bat. Nbl.* van den 20 Nov. j.l., dat kolonisatie met volbloed Europeanen zeer wel mogelijk is en dat het z.i. wel eens zou kunnen blijken het eenige middel te zijn, dat rest, om te geraken tot het doel, naar welks bereik reeds zoo lang door verschillende personen en met verschillende middelen, maar altijd te vergeefs, gestreefd is.

„Landbouwdorpen, neen, koloniën, met eigen scholen, de jongens opgevoed en achter den ploeg en de meisjes achter het rijstblok, als kinderen reeds na afloop der schooluren de sawah in, de liefde voor het schoone leeren in de vrije natuur reeds met de moeder melk ingezogen, onttrokken aan de nadeelige invloeden, onder welke in de centra onzer beschaving leegloopers opgroeien, de gevolgen eener eeuwenoude zedelijke verwaarloozing, door de gunstige beschikking op een request uitgewischt!“

Zou 't mooier kunnen, vraagt schrijver?

En daarom neemt hij 't bestit op voor kolonisatie met volbloed-Europeanen, als in het door de *Sem. Ct.* afgebroken request bedoeld, als het eenige middel, dat overblijft, om verbetering te brengen in de bedroevende, demoraliserende en alle gevoel van eigenwaarde en menschzijn vernietigende positie, welke de Indo-Europeanen, die zonder middelen, slecht geschoold en „particulier sadsja“ is, in de Indische maatschappij inneemt en tot het door schrijver beoogde, doch tot heden vruchteloos nagejaagde doel zou kunnen leiden.

Schrijver beweert beslist dat de Indo wel landbouwer zou willen zijn, in strijd met de meening van de *Javabode* en andere organen.

Er wordt op 't oogenblik in de schoolwereld een felle strijd gevoerd over de vraag:

Moet de Fransche taal al dan niet als leervak uit de lagere school verdwijnen?

De ons goed bekende onderwijzer *Th. J. A. Hilgers* wijdt aan dit onderwerp een opstel in de *Javabode* van 29 Dec. j.l. en is 't niet oneens met het oordeel van het groepsbestuur van het Algemeen Ned. Verbond, dat het fransch, althans op de Indische lagere school, afgeschaft moet worden, welk bestuur een bekwamen woordvoerder heeft gevonden in den heer *Valette*. De heer *Vermeulen*, vele zijner collega's en

andere leeraren in het fransch, wenschen echter deze taal te behouden op de Indische lagere school.

Wie heeft 't nu bij 't rechte eind vraagt schrijver en dan hakt hij den knoop door, met de verklaring dat er op onze Indische lagere school veel te veel aan fransch wordt gedaan, dat zeer ten nadeele komt van de verstandelijke ontwikkeling. Mocht dus het request worden geweigerd, dan hoopt schrijver er eens voor goed aan het verderfelijke stoomen en dresseeren een einde worde gemaakt.

Hij besluit dan zijn opstel met de raadgeving, niet zonder voldoende gegevens te oordeelen of zelfs te veroordeelen, maar wel krachtig te protesteeren, waar allen overtuigd zijn, dat de verstandelijke en redelijke vorming der jeugd in de lagere school zoo goed als verwaarloosd wordt ter wille van 't fransch.

Hetzelfde blad breekt een lans voor de in Indië geheven wordende **bedrijfsbelasting** en is van oordeel dat zij, in doorsnee en ronde cijfers genomen, van geringen omvang is en niet zwaar op de bevolking kan drukken. En daarom acht het blad dan ook geen enkele reden aanwezig, om aan die belasting aanstoot te nemen en gaat 't volkomen mede met den heer Mr. van Deventer, waar deze afgevaardigde haar rationeel en billijk noemt, als een geringe bijdrage door de niet-landbouwende bevolking van de vruchten van haren arbeid, aan den staat opgebracht.

Een andere vraag is het echter, of het niet mogelijk zou zijn, maatregelen te treffen, door welke toepassing de onbillijkheid, waartoe iedere belasting bij „schatting” gereede aanleiding kan geven, tot de engste perken zou kunnen teruggebracht worden, zoo al niet geheel voorkomen.

Een twee- of meervoudige verhooging van den aanslag, in vergelijkende met dien van het voorgaande jaar, laat toch een te groote ruimte open voor de eigen meening der met den aanslag belaste personen ten nadeele der belastingplichtigen. Deze ruimte voor eigen meening tot engere grenzen te beperken, kan niet anders dan wenschelijk en in het welbegrepen algemeen belang zijn. Het zou b.v. voldoende zijn, een maximum vast te stellen voor de verhooging van den aanslag van een vorig jaar, bijaldien de noodzakelijkheid hiervan op billijke gronden kan worden aangetoond, ten ware dat op grond van stellige, overtuigende gegevens een grooter deel ten bate van den fiscus rechtmatig kan geëischt worden.

Den 8sten Januari j.l. werden te Medan de bijzonderheden vastgesteld der **politie-reorganisatie** en besloten dat ter hoofdplaats het hoofdstation en verschillende andere politie-stations van een telefoon zouden voorzien worden, terwijl het plan bestaat aan 't station op de Esplanade een arrestantenlokaal te verbinden.

In de Deli-Ct. van 9 Januari j.l. vindt men al de plaatsen vermeld, waar politie-stations worden opgericht. In 't geheel wordt de politiemacht in Serdang gebracht op 76 man plus kader.

In de onderafd. Boven-Langkat zal het politiecorps bestaan uit 84 man.

In verband met deze reorganisatie worden de ondernemingen Paya Bakong en Soengei Krio gebracht onder het ressort van den magistraat te Medan.

Naar hetzelfde blad verneemt heeft de regeering gegevens gevraagd voor den op 1 April op te richten **afdeeliningsraad** van Deli, waaruit volgt dat zij heeft afgezien van het volgen der adviezen van den vorigen resident, voor zoover zij ten doel hadden het er toe te leiden, dat de te vormen afdeeliningsraad zal zijn samengesteld in hoofdzaak uit de leden der thans bestaande negorijraden te Medan en Laboan. De resident had, zoo meent het blad, bij zijn voorstellen vooropgezet, dat de gelden, thans door de negorijraden beheerd, voor de openbare diensten moesten worden behouden, in verband waarmee hij 't gewenscht achtte, dat in hun kwaliteit zitting zouden verkrijgen in den afdeeliningsraad de hoofdadministrateurs van de Deli-Maatschappij en de Deli-Spoorweg-Maatschappij, de Chineesche officieren, benevens een vertegenwoordiger van den Sultan van Deli. Volgens de Deli-Ct., zou dit absoluut onjuist zijn ingezien, daar het schamele beetje decentralisatie, dat aan de burgers zou worden toebedeeld, dan in 't hart zou worden aangetast. Volkomen vrijheid en zelfstandigheid behooren den raad dan toch allereerst te worden gewaarborgd.

Blijkens een hoofdartikel in 't Bat. Nbl., getiteld: „**Een compensatie**”, heeft men, ter vervanging van het hoofdgeld op Atjeh, iets anders bedacht en dat is het denkbeeld, om de Atjehsche bevolking meer dan nu te doen „bijdragen” aan de inkomsten uit het zoutmiddel door verhooging van het invoerrecht op dat artikel van f 2 tot f 6,50 per 100 kilo.

In dit voorstel, afkomstig van den gouverneur van Atjeh, straalt, zooals 't blad zich uitdrukt, een harte-loosheid, een koud cynisme door, die tot protest uitlokt.

De toestand komt dus op 't volgende neer: „de onderworpen Atjehers, zij die zich bij ons bestuur hebben neergelegd, maar bij de minste aanleiding nog verdacht worden van en gestraft worden voor heulen met den vijand, worden van een hoofdlijke belasting vrijgesteld, maar moeten voor een hunner eerste levensbehoeften voor ruim driemaal zoveel betalen als tot dusver. De anderen, de kwaadwilligen, de sloebbers, de djahats, mogen zich desverkiezend in massa laten doodschieten, wegens hun on dankbaarheid voor de zegeningen van ons bestuur. Alles ter bevordering eener spoedige pacificatie!!

Wel vestigde het Pers-bureau de aandacht er op, dat het blad verkeerd was ingelicht, daar het voorstel tot heffing van een hoofdgeld door den minister niet definitief, doch slechts voorloopig is teruggenomen en er dus niets geen verband bestaat tusschen het hoofdgeld en de invoering van het invoerrecht van zout. Bovendien is het denkbeeld tot verhooging van dat invoerrecht reeds geruimen tijd vóór het optreden van den tegenwoordigen Gouverneur van Atjeh in overweging genomen, zelfs nog vóór dat er sprake was van de heffing van een hoofdgeld.

Ondanks deze toelichtingen blijft het blad in het voorstel tot verhooging van 't invoerrecht een verkeerde poging tot compensatie zien. Het Soer. Hbl. is 't volkomen eens met het Bat. Nbl.

Het beruchte bendevoofd Temengoeng Lawas heeft zich dan toch eindelijk onderworpen, met inlevering van een paar geweren. Aldus werd uit Zuid-Oost-Borneo bericht.

Op de onderneming **Soelit** van de Ketahoon-maatschappij hebben 31 Dec. j.l. ongeregeldeheden plaats gehad, die echter spoedig eindigden. Een detachement van 50 bajonetten is er heen gegaan tot machtsvertoon. Een controleur is er heen gezonden.

Wij namen de vorige week het bericht over uit de Java-bode, dat de regeering, eindelijk verstandig doende, de koelies voor **Banka** uit Singapore betrok en dat er nu wekelijks 500 op 't eiland aankwamen. Nader werd echter vernomen dat 't nog niet zoo ver was, daar bij de regeering 20 Dec. j.l. een voorstel werd ontvangen van onzen consul-generaal uit Singapore, om van daár de koelies te betrekken; men zou er 500 per week kunnen krijgen. Dit voorstel is nu in behandeling. Middelerwijl valt voor Banka verhoogde werkzaamheid te constateeren.

Koelie-row. Het Soer.-Hbl. ontving uit Soemalata bericht, dat 3 Januari een opstand onder de chineesche koelies is uitgebroken, waarbij 1 mandoe vermoord werd en 2 zijn gewond. De „Manager” werd bedreigd, deze schoot daarop een koelie neer. Gemeld werd verder, dat de koelieloonen zijn verlaagd en de werkuren van 8 op 10 zijn gebracht. Twintig militairen werden er heen gezonden, die door den controleur zijn aangehouden. Geen verdere geweldadigheden zijn gepleegd.

Met 1 Mei 1906 is de invoer van zilveren munt-speciën, bekend onder den naam van **nieuwen Straits-dollar**, alsmede van dollarpasmunt in de residentie Wester-Afd. van Borneo verboden.

Wanneer volgen Deli en Riouw vraagt 't Bat. Nbl. terecht?

De onlangs te Samarang gehouden vergadering tot 't stellen van **candidaten voor den gemeenteraad** is een merkwaardige gebeurtenis in de geschiedenis van Indië. Er was zeer groote belangstelling, er waren 220 personen aanwezig.

Het Bat. Nbl. bericht daaromtrent het volgende: De voorzitter van het comité, dr. Broersma, opende de bijeenkomst met een korte inleidingsrede, waarin hij op den voorgrond stelde dat geen critiek mocht uitgeoefend worden op den raad als instelling.

Spreker bracht huide aan de liberaliteit van den resident, die door familie-omstandigheden verhinderd was de vergadering bij te wonen.

Verschillende sprekers voerden op zakelijke, ernstige wijze het woord. Een spreker liet uitkomen dat medewerking niet beduidende sympathie met de instelling van den gemeenteraad, waarover hij een beslissing wenschte te zien genomen, welke door den voorzitter werd teruggewezen, omdat de vergadering daartoe niet bevoegd was.

Na afloop der vergadering had een geheime stemming plaats over verschillende aanbevolen personen. De meeste stemmen bleken te zijn uitgebracht op de heeren Beltser, Birckenhauer, Van Heekeren, Hazenberg, Hijmans, Houthuizen, Van Huijzen, Loudon, mr. Plejste, brigadier Van Rossum, Scheltema de Heere, Steinmetz, Schmidt en Vierhout.

Het totaal aantal stemmen dat werd uitgebracht bedraagt 191, waarvan velen der boven genoemden een verrassend aantal op zich vereenigden.

De politieke doop doet goede resultaten verwachten.

De **zeevisscherij** staat nu in 't teekenen van belangstelling.

De noodige voorstellen moeten reeds bij den minister van Koloniën worden ingediend tot bevordering der zeevisscherij, opdat, bij de begroting voor 1907 de noodige fondsen daarvoor aangevraagd kunnen worden.

Zuid-Celebes Uit Sidenreng ontving de Makassar gunstige berichten. De hoofden werken allen vlijtig mede aan de vestiging van ons gezag. Kraeng Tinggi Mae wendt zijn invloed aan om de bevolking bij de wegen te krijgen; 4000 man zijn dan ook daaraan bezig, zoodat op 't oogenblik de weg van Paré Paré naar Rappang zoo goed als reeds gereed is. Ook de registratie schiet flink op.

Van bevoegde zijde wordt het bestuur van 't Alg. Syndicaat voor koffiecultuur er op gewezen dat dit jaar de koffie minder fijn van smaak zou zijn, en wel wat grondig, zoodat verschillende branders in Nederland aan de Centraal Amerikaanse soorten de voor-

keur geven. Hoe dit komt is nog niet bekend, maar reeds is aan de makelaars gevraagd, nauwkeurig na te gaan, welke landen dit jaar goed smakende koffie leveren en welke niet? Misschien kan dan daaruit worden afgeleid of die wansmaak 't gevolg is van een speciale grondbewerking, dan wel aan andere oorzaken.

Volgens den Cultuurgids, zouden, wanneer de smaak van de Java's — voornamelijk het gehalte — beter was, deze koffie's, die toch meest een fraai uiterlijk hebben en bijna zonder uitzondering fraai egaal en licht opbranden, ongetwijfeld een hooge waarde hebben, omdat zij dan meer gezocht zouden zijn om hun innerlijke kwaliteit, terwijl nu de smaak juist in 't algemeen een hoogere waarde in den weg staat.

Frans Netscher schrijft in de Sum. Post een artikel over minister Fock, waarin hij er op wijst, dat men tot dusver geen anderen maatstaf van beoordeeling heeft dan de lauwe, besluiteloze houding van den heer Fock als kamerlid en zijn kloek woord bij de beantwoording der sprekers tijdens de behandeling der begroting.

Hij moet nog toonen wat hij kan en vooral wat hij durft. En zelfs dit laatste kan misschien nog niet eens voldoende naar buiten treden: zoolang een minister van koloniën nog staat of valt met 't kabinet, dat van de nukken der Nederlandsche politiek afhankelijk is, kan zoo'n bewindsman niet altijd zich zelf zijn, allermint in tijden van overgang als wij nu doormaken. Daarom is elk oordeel nu reeds onbillijk en behoort zelfs 't oordeel later, als er meer juiste gegevens voor zijn, niet den minister alleen maar ook de regeering als geheel te treffen.

West-Indische Berichten.

Suriname. Met genoeg ontleenen wij aan *Onze West* dat belanghebbenden zich toch bij tijds bedacht hebben, zoodat den 15n Januari II. door 31 ondernemingen was ingeschreven voor eene oppervlakte van 988 hectaren, met bananen te beplanten, terwijl 3 ondernemingen zich bereid verklaard hadden hare inschrijvingen met nog 60 hectaren aan te vullen, indien dat noodig was om het totaal op 1000 hectaren te brengen. De inschrijving is evenwel nog niet gesloten. Een deel der inschrijvers zal geen gebruik maken van de financieele hulp van bestuurswege, zoodat nog de gelegenheid openstaat om voor omstreeks 250 hectaren, voor gouvernementsrekening in cultuur te brengen, in te schrijven.

In eene, den 13n Januari II. gehouden vergadering der Vereeniging voor den grooten landbouw werd er op gewezen dat het niet zoozeer de planters waren, die een spaak in het wiel dreigden te steken, maar de eerste hypotheekhouders, die van hunne voorrechten geen afstand wilden doen ten behoeve van het gouvernement.

Enfin, de geschiedenis is nu tot een gelukkige oplossing gebracht, naar wij hopen, door de met Handel Maatschappij en Westindische Mail gevoerde onderhandelingen voor verscheping en verkoop, ten minste, wanneer de inschrijvers er op hebben gerekend, dat de gouvernementsstenu niet omvat de uitgaven voor arbeiderswoning, loozing of bedelving. Die zaken moeten alle in orde zijn op de ondernemingen, die in aanmerking wenschen te komen, voor en alee de toewijzing kan plaats hebben.

In bedoelde vergadering kwam ook de bestelling van Hevea-zaden uit Ceylon ter sprake, waartoe door bemiddeling van Dr. van Hall een bedrag van f 1200 daaraan is overgemaakt. Wij wenschen den bestellers toe, dat zij waar voor hun geld en niet dit zelf terug krijgen, maar hebben 'n zwaar hoofd in het succes der bestelling, waar we in een Straitsblad lezen dat het bestuur van Ceylon wel genegen bleek toe te geven aan den wensch om prohibatieve maatregelen te treffen tegen uitvoer van Hevea-zaad. Suriname zou dan juist op het oog blik gekomen zijn, waarop het de deur der Hevea-stores voor z'n neus ziet dichtklappen. Voor de zooveelste maal zou dan weer de waarde gebleken zijn van spoedig handelen.

Onze West gaf in haar nummer van den 6den Jan. een terugblik op het jaar 1905, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Door alle beschouwingen, die aan het afgelopen jaar worden gewijd,“ schreef het blad, „loopt als een roode draad het schrikbarende feit, dat de opbrengst der middelen ongeveer een kwart miljoen beneden de raming is gebleven.”

Tegenover dat treurig beeld, stelt het blad enkele lichtpunten, o.a. de, met 1904 vergeleken verbeterde cacao-productie. Het meent dan ook dat de kolonie in het afgelopen jaar het keerpunt heeft bereikt, en de jaren van beproeving voor betere tijden zullen wijken. Als lichtpunten voor de toekomst, wijst het blad ook op de zeer bevredigende voorloopige resultaten van het deskundig onderzoek naar den houtrijkdom van het Mindrinetie gebied en op de rapporten der Lawa-exploratie, waaruit blijkt dat het gelukt is, verschillende terreinen af te bakenen, die goud in exploitabele hoeveelheden bevatten.

De goud-industrie gaf in 1905 zeer bevredigende resultaten. De 1000 kilogrammen werden door de aanvoeren van het edel metaal overschreden. *Onze West* schat de productie op 1060 kilogrammen, meer dus dan in eenig jaar tevoren.

Gelijk reeds meerdere malen werd beduidt zijn de betere uitkomsten verkregen door het stelsel van onderuur, dus door de werkzaamheden der kleine goud-industrielen. Wij achten die meerdere goud-opbrengst een gunstig verschijnsel, maar meenen niet met hen te mogen meegaan, voor wie de kleine goud-industrie thans is de factor,

waarvan op dat gebied voor de kolonie alleen heil te verwachten is. Wij hebben er indertijd al op gewezen en doen het thans weer, dat de kleine goud-industrie met hare minder geperfectioneerde hulpmiddelen noodzakelijk een groot deel van het edel metaal, dat Suriname's bodem bevat, laat verloren gaan. Waar het goud dus in voldoende hoeveelheid aanwezig is, om exploitatie in het groot toe te laten bij aanwezigheid van goede verkeerswegen, voor opvoer van materialen, enz. en afvoer van het product, zal deze exploitatie in de plaats moeten treden van die der kleine ontginners van heden, wil men een zoo groot mogelijk rendement verkrijgen. Te vreezen staat o. i. dat hier met het onderhuur-stelsel een systeem van roofbouw is ingevoerd, waardoor tijdelijk meer product wordt verkregen, doch de bestaande placers uitgeput raken, zonder dat zij gaven wat er uit had kunnen zijn gebaald.

Evenals van kleinen landbouwer en balata-industrieel, is er in den laatsten tijd heel wat sprake geweest van den kleinen goud-industrieel, wien men in de kolonie — gelukkig slechts een enkele — tot zelfs het onrechtmatig van eens anders concessien verworven goud wilde zien toewijzen. Men moedige o. i. door kleine concessien in nieuw te ontginnen streken het initiatief der kleine luiden aan, verzekerde hun een vinderecht, maar hopen we voor Suriname en zijne toekomst, die zich ten deele zal opbouwen uit het aan den bodem ontwoekerde metaal, dat hoe eer hoe beter de groote goudindustrie aan den slag zal kunnen gaan.

De spoorweg zal hertoe de beste diensten bewijzen.

Om nog even tot het overzicht van *Onze West* terug te keeren, zij aangetekend dat het blad voor den cacao-uitvoer in 1905 een totaal aangaf van 1.681.287 kilogr. tegen 853034 in 1904. De vooruitzichten der cultuur staan op het oogenblik gunstig, schrijft het blad.

De rijstcultuur breidt zich in Saramacca en naar *Onze West* meent, ook elders, gestadig uit.

De balata-industrie wees op 'n totalen uitvoer van 250 ton, dus ongeveer 25 ton meer dan het gemiddeld cijfer van 225 in de laatste tien jaren, doch belangrijk minder dan de uitvoeren in 1902 en 1903. Voor deze industrie is het sedert eenige maanden door de Vereenigde Staten geheven invoerrecht van 10 pct. der waarde der balata alles behalve bemoedigend.

Voor de suikercultuur wordt wat de financiële uitkomsten voor 1906 betreft weinig gunstigs verwacht. Wij meenen dan ook dat, waar in zake de voorgestelde centraal-suikerfabriek het laatste woord hier in Holland zal worden gesproken, men zich hier wel ter dege zal bedenken, alvorens dit plannetje ten uitvoer te brengen.

Uit humanitair brein, niet immer praktisch, voortgesproten beoogde het plan den kleinen landbouw de voordeelen der suiker-cultuur te doen plukken. Uit den opzet blijkt, dat die kleine suiker-cultuur bijzaak, de eigen aanplant der fabriek de basis is. Het plan komt dus eigenlijk neer op aanmoediging der suiker-industrie in de kolonie door financiële steun van bestuurswege. Uit het oog op de, niet al te gunstige resultaten der bestaande, suiker-ondernemingen achten wij twijfel of zoodanige aanmoediging op den weg van het bestuur ligt, alleszins gerechtvaardigd.

Eene kleine bijdrage tot het inlandsch onderwijs-vraagstuk.

Vervolg voordracht van den hr. C. F. Zeeman, in de Alg. Verg. dd. 19 December 1905 der Ver. „Moederland en Koloniën”.

Van de voortdurende aandacht die in Br.-Indië aan het onderwijs gewijd wordt blijkt o. m. uit de herhaalde enquêtes, welke naar den staat daarvan worden ingesteld. Zoo is laatstelijk in September 1901 te Simla een onderwijs-conferentie gehouden, welke geleid heeft tot eene, het geheele onderwijs-vraagstuk omvattende resolutie van herziening, door de Br.-Indische Regeering den 11en Maart 1904 vastgesteld; terwijl op grond van een in Juni 1902 uitgebracht rapport over de Ind. universiteiten, in 1904 bij Parlementsacte ook eene reorganisatie van die hoogeronderwijsinstellingen is tot stand gekomen.

Ik meen niet te mogen nalaten die beide beschikkingen, waardoor de onderwijspolitiek van het Br.-Ind. bestuur in de naaste toekomst is afgebakend, althans in breede trekken eenigszins nader te omschrijven. De Ind. resolutie dan, is niet eene verzameling van bepalingen, maar van beginselen. Na een beknopt geschiedkundig overzicht, wordt van de regeling van 1854 gezegd, dat zij ongetwijfeld de verspreiding van kennis in ongedachte mate heeft bevorderd, nieuwe banen van werkzaamheid geopend, en eene besliste verbetering in het gehalte der inl. ambt. heeft uitgewerkt. Daartegenover wordt echter erkend dat de regeling ook uitkomsten heeft opgeleverd waarop ruimschoots critiek wordt uitgeoefend, en dat juist van de zijde van hen, die het onderwijs goedgezind zijn. Dat er in kwantiteit wordt tekort geschoten, zegt het stuk, dit behoort niet te worden aangetoond; van 5 dorpen zijn er 4 zonder school; van 4 jongens groeien er 3 op zonder onderwijs, en van 40 meisjes bezoekt er slechts éene deze of gene onderwijs-inrichting. (Wij mochten wenschen in onze Oost reeds zoo ver te zijn!) Wat de kwaliteit aangaat, zoo luidt het dan verder, komen de geopperde klachten hier op neer: 1. dat het hooger onderwijs te veel is aangelegd op het verwerven van Govv. betrekkingen, en degenen die daarin niet slagen, ongeschikt zijn voor een anderen werkkring. 2. dat te veel gewicht wordt toegekend aan examens. 3. dat de studien te zeer van letterkundigen aard zijn. 4. dat het verstand te weinig, het geheugen te veel wordt ontwikkeld, zoodat machinaal opdreunen gezonde kennis vervangt. 5. dat door het overwegend eng. karakter van het onderwijs, de kennis der landstalen wordt veronachtzaamd, zoodat nog altijd niet voldaan wordt aan

de bedoeling dat door die talen onder de groote massa van het volk westersche kennis zou worden verspreid. Elk dezer punten wordt nu besproken en dan tot de volgende conclusien gekomen. Vergelijkende examens voor den Govvt. dienst moeten zooveel mogelijk vermeden worden. Mits lettende op de getuigschriften van genoten onderwijs, kan voor den candidaat-ambtr. overigens een zekere proeftijd worden vastgesteld ter beoordeeling zijner praktische bruikbaarheid. Het africhten voor examens, in den laatsten tijd sterk toegenomen, en in de hand gewerkt door de toekenning van subsidiën naar gelang van het aantal in examens geslaagde leerlingen, stelt de Reg. zich voor dat bestreden kan worden door bij het verleenen van subsidiën voortaan op andere factoren te letten, zooals het aantal leerlingen, hunne huisvesting, de geschiktheid der leeraars, den aard van het onderwijs en den steun uit schoolgelden, dotatiën enz., en door de examina, buiten de universitaire te beperken tot een 2-tal, waarvan een aan het einde der primary, en het ander aan het einde der secondary-cursus. Met handhaving van de tactiek om het onderwijs zooveel mogelijk aan het particulier initiatief over te dragen, wenscht de Reg. echter in elke tak een klein aantal instellingen aan te houden als model en om het hooge standpunt te bewaren; terwijl tevens de uitoefening van controle door eene degelijke inspectie noodig wordt geacht. Aan het elementair onderwijs is naar verhouding nog te weinig ten koste gelegd, en dit verdient daarom verder steun zooveel als de financiën slechts toelaten. Het fröbel-onderricht heeft de sympathie der Reg. Het onderwijs op de landelijke scholen dient te worden aangepast aan de behoeften der landbouwende bevolking. Wat het secondary-onderwijs betreft, hetwelk door de bevolking zeer op prijs wordt gesteld, hierin wenscht de Reg. zoo groot mogelijke verscheidenheid te bevorderen; voor het erlangen van subsidie en van de bevoegdheid om leerlingen, aan wie beurzen zijn toegekend, op te nemen of daarnaar te doen mededingen, moeten de scholen aan bepaalde eischen van degelijkheid voldoen, in welk geval zij als „erkende scholen” dienen te worden aangewezen; voortaan ware alleen aan leerlingen die zulk eene erkende school hebben afgevolpen, of aan bona fide eigen-studie-lieden, met uitsluiting van anderen, de toegang tot de universiteit open te stellen.

Door het instellen van eind-examens zal enerzijds degelijker leeren bevorderd en anderzijds op de keuze van een vak geen invloed worden uitgeoefend, zooals aan de acad. admissie-tentamen verzetten wordt. Met het godsdienst onderwijs op gesubsid. scholen laat de Reg. zich niet in; op de Govvt.-scholen blijft het bij voortdurend uitgesloten; door strenge discipline, keuze van goede leerboeken en omgang tusschen onderwijzers en leerlingen in het dagelijksch leven dient mogelijke geest van oneerbiedigheid, waarover wel geklaagd wordt, bestreden te worden. Het Eng. behoort eerst onderwezen en als voermiddel gebruikt te worden, wanneer een kind terdege in zijne landstaal thuis is; in het algemeen niet vóór het 13e jaar van den leerling, en ook dan nog zonder de studie der landstaal uit te sluiten. De bezwaren aan het vrouwen-onderwijs verbonden hoopt de Reg. te overwinnen door oprichting van model primary schools in belangrijke centra; door vermeerdering van het aantal normaalscholen en inspectrices; en door bijzonderlijk het huisonderricht (zenana teaching) van de zijde der zending met subsidiën verder aan te moedigen. Aan de scholen voor volbloed en indo-europn. wordt steun toegezegd o. a. door oprichting van een normaalschool voor onderwijzers; zoo ook verbetering van de hoofdscholen; hulp aan het technisch onderwijs, door beurzen beschikbaar te stellen voor studiereizen naar Europa of Amerika; aan het landbouwonderwijs door de stichting van een Keizerlijk landbouwkundig college, in verband met eene model-hoeve en laboratorium; aandacht wordt geschonken, aan de scholen voor kunst (ontwerpen, teekenen, schilderen, verlichting, modelleeren, fotografie, graveeren), den handel en de opleiding zoo voor elementair als voor voortgezet onderwijs; pogingen toegezegd tot verbetering der ambachtscholen. Groot belang wordt gehecht aan het bestaan van kosthuizen voor de bezoekers van colleges en secondary schools; uitbreiding in uitzicht gesteld van het corps inspecteerende ambtenaren; melding gemaakt van de gelegenheid die aan de hogere onderwijs-autoriteiten, bij verlof, gegeven wordt om de onderwijs-toestanden in andere landen te bestudeeren; en ten slotte een beroep gedaan op allen, die het met het onderwijs welmeenend, om de maatregelen der Reg. tot hun recht te doen komen.

Bij de universities aet van 1904 is het systeem, om die instellingen alleen te gebruiken voor het afnemen van examens in die vakken, waartoe een candidaat zich voelt aangetrokken, verlaten en is aan de universiteiten eene werkzamer bemoeienis verzekerd, door toekenning van de algemeene bevoegdheid om het hooger onderwijs te controleeren en onder toezicht te houden, en de studeerende jongelieden tot eene stelselmatige verwerking van het studie materiaal te nopen, onder afdoende leiding en beheer. De methode van het kiezen der universitaire autoriteiten is met zorg herzien; en uitgebreide voorschriften zijn gegeven voor de uitoefening harer functie, als raadsliden van het Gouvt. bij het erkennen of uitsluiten van „colleges”. Alleen die studenten, welke de cursus aan een erkend „college” hebben doorlopen, kunnen voortaan aan de univ. examens deelnemen; en alleen die „colleges” zullen worden erkend, welke voldoen aan de gestelde voorwaarden nopens hun beheer, de bevoegdheid van hun leeraarspersoneel, hun financiële positie, gebouwen en inrichting, bezit eener bibliotheek, gelegenheid tot praktisch wetenschappelijk onderricht en behoorlijk toezicht over de studenten. Geregeld is ook de inspectie der erkende colleges; en ruime macht is toege-

kend aan de senaten, om, onder goedkeuring van het Gouvt. regelingen te maken ter bevordering van de hogere studies en op het verblijf en gedrag der studenten in het algemeen.

Zien we nu even hoe het gesteld is met het inlandsch bestuurselment.

Het stelsel der van oudsher dagteekenende z. g. covenanted service, waarbij de personen, bestemd om tot de hoogste ambtenaarsrang op te klimmen, door de autoriteiten in Engeland werden gekozen en onder het aangaan van een verband (covenant) naar Indië uitgezonden, is in 1853 verlaten. Van toen af is de mededinging naar plaatsen als ambt in Indië opengesteld voor alle Br. onderdanen, onverschillig van welk ras, mits voldoende aan de eischen van een examen, hetwelk er op berekend is om te verkrijgen jongelieden, die de beste, vrijzinnigste en volledigste opvoeding hebben genoten welke in Eng. te bekomen is. Sinds 1892 is de leeftijd voor toelating tot het examen gesteld op 21 à 23 jaar.

Reeds bij eene parlementsacte van 1833 was verklaard dat geen inboorling, noch eenig inheemsch geboren Britsch onderdaan zou worden uitgesloten van den dienst der O. I. C. op grond van zijn geloof, geboorteplaats, afkomst of kleur. Nochtans is onder het oude stelsel van uitzending nimmer een inboorling in de covenanted service opgenomen, en er is vaak over geklaagd dat gemelde acte vrij wel een doode letter bleef. De regeling van 1853 werd bij den overgang van het bestuur op de Kroon, bevestigd, en bij Hare proclamatie van 1 Nov. 1858 gaf Koningin Victoria o. m. als haren wil te kennen, dat, zoover als mogelijk, hare onderdanen, tot welk ras of welk geloof zij ook mochten behooren, vrij en onpartijdig zouden worden toegelaten tot alle openbare betrekkingen, welke verplichtingen zij zouden mogen geacht worden te kunnen vervullen, op grond van opvoeding, geschiktheid en integriteit. In 1870 werd verder, uit overweging dat het aanbeveling verdiende om de tewerkstelling van inboorlingen van beproefde verdienste en geschiktheid bij den civielen dienst nog meer te vergemakkelijken, bij Parlementsacte bepaald dat, naar door den G. G. in Rade vast te stellen regelen, onder goedkeuring van den Secretary of State, zoodanige inboorlingen zouden kunnen worden benoemd tot alle betrekkingen welke vroeger voor de leden van den Covenanted Service waren gereserveerd. Uitgaande van de praemisse, dat ook in het belang van de rust en orde onder de inboorlingen, het engelsch gezag behoorde gehandhaafd te blijven, was het de bedoeling van dezen maatregel, dat, terwijl een zeker aantal hogere betrekkingen aan Engelschen behoorden te worden toe- vertrouwd, de plicht der Regeering tegenover Indië om aan zijne bevolking een grooter aandeel te geven in het bestuur voornamelijk moest worden vervuld ter plaatse zelve door nauwgezette en voorzichtige keuze. De uitvoeringsvoorschriften voor dezen maatregel kwamen eerst in 1879 tot stand; voldeden echter niet, zoodat in 1886 eene commissie werd benoemd om nieuwe voorschriften te ontwerpen, bestaande uit een president en 15 leden, van wie 6 inboorlingen waren. Het op advies van die commissie sints 1889 aangenomen stelsel komt hierop neer, dat de ambtenaren gedeeltelijk een keizerlijk corps vormen, de *Civil Service of India* geheeten, en waarvan de leden worden gerecruteerd in Engeland bij mededinging zonder aanzien van ras; terwijl de overigen worden verkregen gewestgewijze bij keuze uit personen binnen het gewest gevestigd, en samen vormen provinciale corps, welke leden nagenoeg uitsluitend inboorlingen zijn. Een 93-tal betrekkingen, vroeger voorbehouden aan de Covenanted Service, is daarbij opengesteld voor vervulling door leden der provinciale kaders. Die betrekkingen worden „listed posts” genoemd, en haar aantal is en wordt nog gaandeweg uitgebreid. Den stand van zaken in 1902 nemende, waren er toen in het geheel, met civielen dienst belaste officieren e. a. inbegrepen, niet meer dan 1227 Engelschen in dienst voor het bestuur van eene bevolking van 300 miljoen zielen. Daaronder waren dan nog begrepen verlofgangers e. a. non-actieven. Volgens eene lijst van 1899 bedroeg het aantal voor het Imperial corps gereserveerde betrekkingen niet meer dan 606. Van 1892-1903 waren er in het geheel 37 inboorlingen die na afgelegd examen in Engeland, bij de Indian Civil Service zijn ingelijfd. 1)

Krachtens eene bepaling van 1879 kan geen niet-inlander, niet behoorende tot de uitgezonden ambtenaren of den generalen staf, benoemd worden tot een ambt, waaraan een salaris van meer dan 200 Roepjen (± f 160) 's maands verbonden is, dan met voorafgaande goedkeuring van de Ind. Regeering.

1) Mem.: In elk van de 5 wetg. raden hadden reeds in 1888 4 of 5 inboorlingen zitting op een geheel aantal leden van 10 tot 18. In elk van de hoogste rechterlijke colleges zat minstens 1 inl. rechter. Onder 964 ambtenaren van den burgerlijke dienst telde men 59 inboorlingen, die dus tot de hoogste burgerl. betrekkingen konden opklimmen. Het aantal ondergeschikte betrekkingen in burgerl. dienst bedroeg in 1888 2588; daaronder waren er slechts 35 vervuld door Europeanen; de overige werden bekleed door inboorlingen en 104 indo-Europeanen (Eurasians).

Van Vreemde Koloniën.

De lepra en hare bestrijding in de Fransche koloniën. Waar op het oogenblik in één onzer koloniën, Suriname, het vraagstuk der lepra-bestrijding aan de orde van den dag is gesteld, achten wij het niet ondienstig bij een onlangs door de *Dépêche Coloniale* gepubliceerde studie van de hand van den inspecteur-generaal van den gezondheidsdienst bij het Fransche ministerie van koloniën eenige oogenblikken te verwijlen, en wel inzonderheid bij de maatregelen, die in de Fransche koloniën, onder bedoeld ministerie ressorteerende — Algiers en Tunis dus uitgezonderd — zijn getroffen of be- raamd, om de verspreiding der ziekte te voorkomen.

Van de fransche koloniën in Amerika, is het alleen Saint Pierre en Miquelon, waar geen gevallen van lepra zich voordoen.

In Fransch Guyana zou de ziekte volgens overlevering eerst in de tweede helft der 17e eeuw zijn overgebracht door de slavenschepen.

Het was echter omstreeks 1777 voordat ernstige maatregelen getroffen werden om het kwaad te keeren. Die maatregelen bestonden volgens de ordonnantie van 1 Januari 1818, waarbij die van den 9en Januari 1777 werd gewijzigd en aangevuld, in: verplichte afzondering van alle lijders, negers zoowel als blanken op het eiland «la Mère» met dien verstande, dat voor den laatsten opname niet verplicht was, mits zij kennis gegeven hadden van hun voornemen naar Frankrijk terug te keeren en binnen het jaar aan dat voornemen gevolg gaven. Artikel 7 dier ordonnantie schrijft eene visitatie voor van de stad en den omtrek van Cayenne door 'skonings geneesheeren en chirurgijns, en van de woonhuizen door eene, te dier zake benoemde commissie.

Deze ordonnantie werd nog door vele andere gevolgd, die alle blijk gaven van de groote zorg der opvolgende besturen ten opzichte van het aangroeiend gevaar. Maar telkenmale ook schijnt, wanneer het gevaar weer eenigermate geweken scheen, laksheid te zijn ingetreden in de nakoming der voorschriften, wanneer het gevaar minder dreigend werd.

De ziekte, die volgens Dr. Laure in 1859 in Guyana zoo groote vorderingen had gemaakt, dat een tiende gedeelte der bevolking er door zou zijn aangetast, zou in 1898 slechts 300 personen in die kolonie hebben aangetast. Hiervan bevonden zich evenwel slechts 29 in de leproserie aan de Acarouany, een zijtak van de Mana. Deze leproserie diende aanvankelijk voor door de kwaal aangetaste slaven, maar werd bij de afschaffing der slavernij in 1848 als algemeen afzonderingsoord aangewezen, met uitsluiting evenwel van zieke gedeporteerden, waarvoor eerst het Duivels-eiland, sedert 1895 het eiland Saint Louis in de Marowijne werd bestemd, dat in 1898 30 leprozen herbergde.

Dr. Kermorgant maakt hierbij melding van een feit, dat een op Madagaskar, tenminste te Ivihibé, heerschend volksgeloof in herinnering brengt, hetwelk zegt: «Door zich benedenstrooms te baden van een plaats, waar leprozen zich gemeenlijk baden, krijgt men de lepra».

Van af 1888 tot 1897 deed zich onder de, toen te Saint Laurent du Maroni geïnterneerde gedeporteerde vrouwen geen enkel geval van lepra voor. In laatstgenoemd jaar werden twee Europeesche vrouwen daardoor aangetast, nog geen twee jaren nadat het eiland Saint Louis als leproserie voor gedeporteerden werd in gebruik genomen, die daar vrijelijk in de rivier bovenstrooms van Saint Laurent baadden.

Dat feit, hetwelk voor de door velen verworpen besmettings-theorie zou pleiten, behoort echter volgens Dr. Kermorgant, onder benefice van inventaris te worden aangenomen, voor zooverre hierbij werd aangevoerd, dat de aangetaste vrouwen in het geheel niet met de buitenwereld in aanraking zouden zijn gekomen. 't Is toch overbekend, meent hij, dat zoowel de zieke als de gezonde gedeporteerden herhaaldelijk aan het toezicht weten te ontsnappen, zoodat de ziekte zich zeer wel rechtstreeks kan hebben overgeplant.

De laatste handeling van bestuurswege ten aanzien van de bestrijding dezer ziekte in Fransch Guyana was de uitvaardiging van het decreet van 11 Mei 1891, waarbij de afzondering werd voorgeschreven van alle leprozen, hetzij in de leproserie, hetzij op eenigen afstand van de centra van bevolking, met vergunning evenwel voor hen, die zich niet hiearaan wenschten te onderwerpen, om de kolonie te verlaten. Het moet evenwel gezegd worden, schrijft Dr. K., dat de bepalingen van het decreet nimmer werden nagekomen.

De bewoners van Guyana nemen geen afdoende maatregelen tegen de leprozen; men gaat met hen om, bezoekt ze; en somwijlen gebruikt men gezamenlijk de maaltijden en woont met hen samen».

Tout comme chez nous! in het Nederlandsch gedeelte van Guyana.

De leproserie aan de Acarouany ligt midden in het bosch aan den oever dier rivier. Het logies van het personeel der inrichting is volkomen afgescheiden en boven den wind gelegen ten opzichte van dat der zieken. De seksen zijn van elkander gescheiden.

Dit laatste is ook het geval op La Désirade, het eiland, waar de gemeenschappelijke leproserie voor de koloniën Martinique en Guadeloupe wordt aangetroffen. Toch doen zich hier enkele geboortegevallen in de inrichting voor; in het tijdperk 1859—1899, dus in 40 jaren, echter in het geheel slechts 10. Die kinderen dragen bij hunne geboorte geen sporen van de ziekte der ouders.

Die kleinen worden sedert dr. Noel aan het hoofd der inrichting staat, onmiddellijk van de moeder gescheiden en alleen des daags bij deze gebracht, om met inachtneming van bijzondere voorzorgsmaatregelen te worden gevoed, daar kunstmatige voeding in de tropen te veel te wenschen laat en volgens den heer Noel eerst wanneer het kind drie maanden oud is kan worden toegepast. De zuigeling mag in geenerlei aanraking met het lichaam der moeder komen en wordt daartoe geheel ingewikkeld, terwijl het zoogen plaats heeft door middel van een caoutchoudopje, op de tevoren met boorwater gezuiverde moederborst geplaatst. Eerst na zes maanden heeft de algeheele scheiding tusschen moeder en kind plaats.

La Désirade valt overigens al even weinig in den smaak der leprozen van beide koloniën als andere inrichtingen van dien aard elders. In den beginne was de opname verplicht, nu heeft deze slechts plaats op behoorlijk geaarmerkte schriftelijke aanvraag van den belanghebbende zelfden. Van 1 Januari 1890 tot 1 December 1899 werden

in het geheel 121 gevallen opgenomen en het is zeer de vraag of dit aantal, zij het ook slechts een flauw beeld geeft van de uitbreiding dezer ziekte in de genoemde koloniën, waar dr. Kermorgant hieromtrent het volgende mededeelt:

«Wij kennen zelfs niet bij benadering het aantal leprosen in onze Antillen; maar wij weten dat alle klassen der maatschappij tol betalen aan de lepra, blanken en zwarten, rijken en armen».

Over den oorsprong der ziekte in deze koloniën verspreiden de gegevens weinig licht. De Caraïben, de oorspronkelijke bewoners, hadden een woord voor eene soort afzichtelijke en moeilijk te genezen ziekte, door de toevanars opgewekt, en ook alleen door dezen te genezen. Of met deze ziekte ook de lepra bedoeld werd? Het is thans niet meer uit te maken, maar zooveel is zeker, dat de lepra eerst duidelijk geconstateerd werd na den invoer der slaven uit Afrika.

In de fransche koloniën van West-Afrika bestaat de lepra sedert onheuglijke tijden. Uit Arabië en Egypte gekomen heeft de ziekte zich over het geheele zwarte werelddeel verspreid.

Van bestuurswege werd tot nu toe weinig tegen de verspreiding dezer ziekte gedaan. Omtrent de oudste der koloniën, Senegal, teekent Dr. Kermorgant aan:

«Tot nu toe heeft het bestuur geen enkelen maatregel tegen de lepra genomen, tengevolge van moeilijkheden van allerlei aard, waarmede het had te kampen. De betrokken volkeren, hoofdzakelijk uit fetisjdienaren en muselmannen samengesteld, waren weinig geneigd zich aan de betrokken maatregelen te onderwerpen, waarvan zij de strekking niet begrepen.»

Met het oog op de uitbreiding van het fransch gezag in het binnenland, die aan het onderling verkeer tusschen de volkeren zal ten goede komen, acht Dr. K. thans het oogenblik gekomen om aan deze vraag op sociaal-hygiënisch gebied daár de noodige aandacht te schenken.

Opmerkelijk is wat Dr. K. ten aanzien van het verband tusschen Islam en lepra schrijft. Terwijl de Fetisjisten in de kuststreken uit zich zelve maatregelen nemen tegen de ziekte en de leprozen uit hun midden bannen, lezen wij het volgende omtrent het optreden der Mohamedaansche volkeren ten opzichte van bedoelde ziekte:

«Onder de volkeren integendeel, waartoe de Islam heeft kunnen doordringen, is de leproso niet het voorwerp van eenigen bijzonderen maatregel, zelfs niet, wanneer hij zich in een vergevorderd stadium bevindt. Hij is geen paria, maar een door het noodlot getroffen ongelukkige, die noch door zijne familie, noch door zijne geloofsgenooten wordt verstooten. De lepra is voor den Mohamedaan geene ziekte, die onreinheid insluit, zoodat dan ook allen daardoor getroffen, overal en ten alle tijde worden toegelaten tot het verrichten van den salam (met de gebruikelijke wasschingen enz.). Wanneer men Chassaniol gelooven mag, zou de ziekte reeds vorderingen gemaakt hebben in Senegal, tengevolge van de uitbreiding van den Islam.»

Op Madagaskar gaf de lepra reeds onder het inlandsch vorsten-bestuur aanleiding tot strenge voorschriften betreffende de afzondering der lijders aan die ziekte. Er werd evenwel niet de hand aan gehouden en onder de regeering der laatste koningin, konden de leprozen zich vrijelijk langs den openbaren weg bewegen.

De verschillende, op het eiland gevestigde missieën hadden veel leproserieën opgericht, doch dienden deze niet tot afzondering der lijders maar tot verpleging en huisvesting van de brooide zieken, die konden in- en uitgaan naar eigen verkiezing.

Generaal Gallieni, die zich als eersten gouverneur-generaal van Madagaskar zeer veel aan de volksgezondheid liet gelegen zijn, nam uitgebreide maatregelen voor de afzondering der melaatschen van het eiland.

Op het oogenblik zijn reeds tien leproserieën met vijf bestuursinrichtingen gereed of zooda is te Ambositra op het punt van te worden geopend. Bovendien zijn nog verschillende inrichtingen in aanbouw waarbij de afzondering van alle leprozen wordt nagestreefd. Van de 4200 melaatschen in 1902 bij benadering geteld onder de 1,700,000 zielen der centrale provincien, kunnen nu reeds 3,400 in de bestaande inrichtingen worden opgenomen. Hier staat, ook voor de particuliere instellingen, strenge afzondering op den voorgrond (in den Noorschen geneesheeren van Antsirabe, die de besmettelijkheidstheorie verwierpen, is de verplichting moeten worden opgelegd om voor behoorlijke afzondering zorg te dragen.)

Op de Komoren, waar de lepra wegens de met Arabië, Perzië, Indië en het Afrikaansche vasteland onderhouden handelsbetrekkingen reeds langen tijd werd waargenomen, ondervindt het bestuur over het algemeen medewerking van de zijde der bevolking voor de afzondering der lijders.

De officieele instelling is die op het eiland M'Zambarou, waar bij de laatste volkstelling 54 geïnterneerden werden bevonden. Het officieele karakter dezer leprozen-kolonie — de geïnterneerden bewegen zich vrijelijk over het eiland en oefenen landbouw en veeteelt uit — uit zich evenwel alleen in de toekenning van een rantsoen, dat die zieken elke twee maanden van bestuurswege wordt uitgereikt.

De leprozen op het eiland Anjouan, door hun volk verstooten, hebben zich eigener beweging te Chicoundouni gevestigd, waar zij een klein dorp gesticht hebben en van de vruchten van het landbouwbedrijf leven.

Op Réunion bestaat de verordening van 25 Februari 1852 toen: met het oog op de steeds grotere vorderingen van de lepra, overwegende het belang om de landbouwende bevolking te behoeden voor een plaag, die haar dreigt te zullen treffen» het bestuur besloot tot oprichting eener leproserie, ter opname van alle leprozen, met uitzondering van hen, die zich zouden verbinden de kolonie te verlaten of over voldoende middelen beschikten om in de eigen woning de zorg te vinden, welke hun

toestand vereischte, met dien verstande dat voor deze laatsten ook volstrekte afzondering in de eigen woning verplichtend werd gesteld, en overtreding met opname in de leproserie werd bedreigd.

«Men moet zich haasten te zeggen»: schreef Dr. K., «al bestaat de verordening, zij werd niet uitgevoerd, en tal van leprozen bewegen zich langs de straten en maken zelfs gebruik van de openbare middelen van verkeer».

In 1902 telde de instelling op «den Berg» in het geheel slechts 61 geïnterneerden, w. o. 54 mannen en 7 vrouwen.

Voor de Fransche nederzettingen in Voor-Indië bestaat sedert het besluit van 28 Februari 1898 ten aanzien van deze aangelegenheid voorschriften nagenoeg gelijklopend met die voor Réunion. De toepassing laat echter al evenzeer te wenschen als in die kolonie. Op een totaal van omstreeks 800 leprozen dat in 1898 geschat werd in de kolonie aanwezig te zijn, wijst de bij Pondichéry bestaande instelling tot opname van lepra lijders eene bevolking aan van slechts 44 zielen, waarbij nog in het oog moet worden gehouden, dat volgens Dr. K. in de laatste 15 jaren de ziekte in de Fransche nederzettingen steeds toenemende is.

De minder gunstige financiële toestand der kolonie schijnt niet in de laatste plaats oorzaak te zijn voor het laisser-aller van het bestuur ten deze. Reeds in 1826 werden door den toenmaligen gouverneur de grondslagen gelegd voor eene leproserie, maar de bestaande instelling werd eerst in 1849 geopend en is omstreeks 30 jaren door de katholieke zending beheerd, om in 1898 weer in bestuurs handen over te gaan.

De instelling levert eene parodie op het stelsel van afzondering. De voor de mannen bestemde ruimte geeft door een deur onmiddellijk toegang tot den openbaren weg en moet door de talrijke lieden worden doorgeschreden, voor wie de kapel der inrichting sedert jaar en dag een pelgrimsplaats is, waar zij zich onder de zieken mengen, om er hunne gebeden te verrichten. Tot zelfs Hindoes trekken hierheen ter bedevaart, blootsvoets of in sandalen, die ze alvorens binnen te treden, uittrekken, waardoor de besmetting gemakkelijker wordt overgebracht.

In de verschillende landen, die Indo-China uitmaken komt de lepra sedert onheuglijke tijden voor en wordt die ziekte overal als besmettelijk erkend, zonder dat zulks evenwel aanleiding zou geven voor den inboorling, om uit zich zelve te trachten de besmetting te ontwijken. Eene uitzondering hierop maken de bewoners van Laos. Volgens hunne mandarijnen en bonzen zou de gevreesde ziekte in het land zijn gebracht door de invallen der Chineezers, maar sedert een eeuw geen noemenswaardige vorderingen hebben gemaakt, ten gevolge van de, door de bewoners van Laos tegenover de zieken getroffen maatregelen. Zoodra de ziekte zich bij iemand openbaart hij moge hoog of laag staan, wordt hij midden in het bosch of op een zandplaat in den Mekong, waar men hem een hut bouwt, afgezonderd met verbod om zich weder naar zijn dorp te begeven. De bloedverwanten zijn verplicht om in zijn onderhoud te voorzien.

In Cochina China, waar het aantal leprozen op 4 à 5000 wordt geschat, heeft het bestuur bij besluit van 18 Januari 1903 bepaald, dat eene leproserie op het eiland Culaorong tegenover de stad Mytho zou worden opgericht, alwaar alle leprozen zullen worden afgezonderd, die zich op den openbaren weg vertoonen mitsgaders zij, die zelve het verzoek tot opname doen. De instelling is er op ingericht, om bij de opening 600 zieken op te nemen, maar er is plaats genoeg voor nog veel meer op het eiland, waar het terrein hun, die niet geheel voor den arbeid ongeschikt zijn geworden door hunne kwaal, de gelegenheid biedt om zich aan den landbouw te wijden.

In het koninkrijk Kambodja bestaat de afzondering der leprozen in beginsel, maar in de praktijk is daarvan zoo goed als in het geheel geen sprake. Eerst wanneer de zieke in het laatste stadium verkeert en zijne familie in staat is hem te onderhouden bouwt deze hem een hut buiten het dorp, waar hij in afzondering zijn laatste levensdagen doorbrengt. Maar wie geene familie heeft, die voor hem zorgen kan, gaat bedelen. Te Pnom Penh, de hoofdstad van Kambodja, ziet men leprozen in een vrij ver gevorderd stadium het beroep van verkoopers op de markt uitoefenen; anderen slapen des nachts op de uitstaltafels. Het is dan ook niet te verwonderen dat de ziekte onder die omstandigheden hier groote vorderingen maakt. 't Zou moeilijk gaan nu alle leprozen in dit land te internen, maar men zou, zegt Dr. K. weer terug kunnen keeren tot de middelen in vorige eeuwen door de autoriteiten toegepast, toen heele leprozen-dorpen werden opgericht in streken, dien lijders aangewezen.

Evenals eertijds in Cochina China de lijken van leprozen niet mochten worden verbrand maar moesten worden begraven in diepe kuilen, bestaat dit gebruik thans nog in Kambodja, waar men vreest dat de rook, afkomstig van de verbranding van diergelijke lijken aan de omstanders de ziekte zou mededeelen — de zuivere besmettingstheorie!

De Tongkineezers zien het gevaar der besmetting voor de gemeenschap door het vrije verkeer der leprozen zeer wel in. Er is dan ook geen centrum van eenig belang, dat niet zijn leprozen-dorp heeft, waar talrijke zieken worden afgezonderd die in het laatste stadium verkeeren, daar de Tongkineezers weinig of niets atweten van de eerste symptomen der ziekte.

Niettegenstaande herhaaldelijk van medische zijde aangedrongen werd op maatregelen om het kwaad in Tongkin te stuiten, bleek de overheid dit niet al te zeer te duchten. (Het leprozendorp bij Hanoi werd opgeruimd ter wille van eene uitbreiding van het europeesch kwartier, en zonder dat er iets aan desinfectie van den bodem werd gedaan, heeft men op de oude woonplaats der leprozen verschillende Europeesche woningen gebouwd.)

In 1900 werd aan een commissie opgedragen om de onderwerpelijke aangelegenheid bestrijding der lepra, te bestudeeren. Men is thans nog niets verder gekomen.

(Wordt vervolgd)

Boekbespreking.

De, in het voorjaar van 1905 door den heer Fred. Oudschans Dentz in de „Christelijke Vereeniging van Nederlanders te Londen,” met succes gehouden lezingen, werd onlangs in brochure-vorm uitgegeven, onder den titel: „Een Schets van den Nederlandschen stam en van Neerlands plaats onder de volken in het verleden en in het heden” welke tegen den prijs van f 0.25 is verkrijgbaar gesteld. Van harte hopen wij, dat dit geschrift onder veler oogen moge komen, want er valt menige goede les uit te leeren, o.a. waar de waarheid zoo onomwonden geuit wordt, als op blz. 26:

„Er is samenwerking noodig tusschen alle Nederlanders, want wij allen zondigen in velen. Wij, Nederlandsche mannen en vrouwen, moeten elkander steunen in bestrijding van ons erfgebrek: vadsige onverschilligheid voor gemeenschappelijk belang. Dat moeten wij doen zonder kleineering van anderen, met kalme vastberadenheid, zonder aamatiging, zooals het een kleine natie past.

„Ons volk moet weten, dat er Nederlandsche belangen zijn, die in onze koloniën noodeloos en met groot gevaar worden verwaarloosd . . .

„Maar het weten zelf is niets; het voelen, het meeleven, uit echte belangstelling, dat is alles. Dat moet ons volk nog leeren, van meet af.

„Waarlijk, onze kansen staan nog schoon, maar dan moet er op gerekend kunnen worden, dat iedere Nederlander zijn plicht zal doen!”

***

Van den schrijver den heer B. R. G. Bouricius te Hil versum ontvingen wij in hartelijken dank zijne niet in den handel gebrachte brochure:

„Eene niet uitgesproken redevocering in de 2e Kamer der Staten-Generaal” (tijdens de behandeling der Ind. Begroeting), waarin hij opkomt voor „den mishandelde Europeaan, voorzover deze behoort tot het genus der particuliere koffie-planters”, die z. i. te veel te lijden heeft van overdeven fiscaliteit.

Hij stelt hieromtrent een reeks vragen waarop, naar wij vertrouwen het antwoord van daartoe bevoegde zijde niet uit zal blijven.

***

Ook de belanghebbenden bij de Java-suikerindustrie zijn op dit punt slecht te spreken, getuige de ons toegezonden overdruk uit *De Economist* van Januari jl., waarin „Een protest tegen de Nieuwe Indische Suikerbelasting,” wordt geuit door de heeren E. K. G. Rose en G. Eschauzier, met een inleidend woord van den heer N. P. van den Berg, die o.a. vindt dat voor de hand zou hebben gelegen der Regeering toe te roepen: „begijn met Uw stelsel hier te lande toe te passen, en blijkt het te voldoen, voer het dan ook op Java in, niet alleen ten laste van de suikerindustrie, maar ten laste van alle bedrijven, waarmede wat verdiend wordt.”

De lezers van ons Weekblad weten, dat wij 't in het bijzonder met het laatste deel van deze uitspraak geheel eens zijn, vooral daar, waar het woordje „wat” door „veel” vervangen zou kunnen worden.

***

Dat de geëmployeerden der suikerfabrieken op Java niet altijd een benijdenswaardig leven hebben, kan worden opgemaakt uit de beschrijving van *Kentongan*, uitgegeven bij *Masereeuw en Bouten* te Rotterdam, en bedoeld als: „Eene ernstige waarschuwing aan ouders, die hunne zonen naar Indië laten gaan.”

Van nabij wetende, dat helaas aan de beschreven toestanden grotendeels waarheid ten grondslag ligt, spijt het ons, dat het geheel hier niet in samenhangender, overtuigender vorm werd weergegeven, te meer daar wij volkomen samengaan met den raad tot besluit n. dat de geëmployeerden eene vereeniging moeten stichten met het doel om gezamenlijk alle rechtmatige grieven en misstanden weg te nemen, zooals immers reeds

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende

wonende te ..... wenscht
donateur-rixe te worden der Vereeniging **Oost en West** tegen een jaarlijksche contributie van f .....

den ..... 190 .....

Straat of gracht .....

Handteekening .....

Te zenden aan den Secoofd-
bestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

bij menig bedrijf in Europa met succes in toepassing wordt gebracht. Op den keper beschouwd verschillen de toestanden op zedelijk gebied, in den ruimsten zin genomen, hier en ginds, al heel weinig.

***

Door het **Koloniaal Museum te Haarlem** is dezer dagen uitgegeven de derde editie van den „**Beschrijvend Catalogus der Houtsoorten van Ned Indië**,” tevens beschrijving der meest bekende boomen van den Ned.-Indischen Archipel en hun waarde voor de huishouding door **F. W. van Eeden**. Van dit werk is de eerste druk in 1872, de tweede in 1886 verschenen. Deze derde en veel vermeerderde uitgave werd door den heer J. J. Duyffjes, houtvester bij het boschwezen in Ned-Indië zoodanig bewerkt, dat het thans niet alleen een beknopte encyclopaedie is van alle Indische boomsoorten, doch tevens een praktische leidraad voor belanghebbenden in houtzaken. Voor den prijs van f 2.50 is het ook in *Boekman*, Plaats 9, den Haag, te krijgen.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetroeden tot de Vereeniging „Oost en West” in de maand Januari 1906.

Heer C. de Vries,	Amsterdam,	f 2.— lid.
Mevr. C. de Waal, geb. van der Werf,	Apeldoorn,	1.50 "
Mej. O. J. W. de Veer,	"	1.50 "
Heer J. J. L. Geel,	"	1.50 "
" H. G. S. Eschauzier,	Baarn,	5.— don.
" G. Ström,	Breda,	1.50 lid.
" H. W. O. de Bruijn,	Breda (Ginneken),	1.50 "
" J. C. van Schermbek,	"	1.50 "
Mej. C. van Thielen,	Breda,	1.50 "
" A. Verkade,	"	1.50 "
Heer H. van Schreven,	Bussum,	1.50 "
" H. H. van Ravenswaaij,	Brussel,	2.50 "
" H. T. Karsten,	Delft,	3.— "
" F. la Fontaine,	Doetinchen,	1.50 "
" Jhr. O. J. B. van Bevesteijn,	's Gravenhage,	1.50 "
" O. J. van der Elst,	"	2.50 "
" E. Thieswijk,	"	3.— "
" J. W. Stemfoort,	"	2.50 "
" H. L. Bloemenwaanders,	"	1.50 "
" René Brodin,	"	1.50 "
Mevr. Birnie—John,	"	1.50 "
Heer M. Gatsonides,	"	2.50 "
" J. Floris,	"	2.50 "
" J. H. van Baar van Slangenburgh,	"	1.50 "
" H. van Ophujsen,	"	1.50 "
" J. L. H. Wattendorff,	"	4.50 "
" W. A. Mouton,	"	2.50 "
" W. Peters,	"	2.50 "
" C. W. van Suchtelen,	"	1.50 "
" André Stehli, Tailleur pour Dames	"	1.50 "
Mevr. S. Mulder, geb. Dijkmeester,	"	1.50 "
Firma Scholtens en Zoon,	Groningen,	1.50 "
Mevr. de Wed. K. Jeekel — geb. Jkvr. van Rappard,	Nijmegen,	1.50 "
" de Wed. Feuilletau de Bruijn,	"	1.50 "
" " de Gelder,	"	1.50 "
" C. E. Berends Bosch,	"	1.50 "
Heer C. F. Evers,	"	1.50 "
" A. C. de Heer,	"	1.50 "
" L. van Kuijk,	"	1.50 "
" J. F. Westermann,	Rotterdam,	1.50 "
Mej. J. Schäfer,	"	2.— "
" A. van Wijk de Vries,	"	1.50 "
Heer F. van Overzee,	"	1.50 "
" H. Houwens,	"	2.50 "
" Jos M. van Mens,	"	5.— don.
Mej. J. Pannekoek,	"	1.50 lid.
Heer W. Pos,	Zaandam,	1.50 "
" C. van der Vlies,	Zutphen,	1.50 "
Mevr. de Wed. H. D. Tjeenk Willink, geb. Epke,	"	1.50 "
Heer O. P. Besseling,	Bangkinang,	2.50 "
" A. Schultz,	Kawal—Cheribon,	2.50 "
Mevr. E. Schmitzer,	's Gravenhage,	5.— don.
G. J. H. Berckenkamp,	"	1.50 lid.
B. J. van der Kaaij,	"	1.50 "
Mevr. de Wed. G. H. Starke geb. Pierson,	"	1.50 "
J. J. van Huffel,	Sintang, Res. Pontianak,	2.50 "
Heer C. de Vries,	Amsterdam,	2.— "
Mevr. de Wed. C. J. Blankert,	den Haag,	1.50 "
" " Gruiter,	"	1.50 "

Aan Donateurs, Leden en Abonn., die verhuizen of het weekblad niet geregeld mochten ontvangen, wordt verzocht hiervan kennis te geven aan den Administrateur, Rijnstraat 212, den Haag.

Rectificatie.

In een fransch citaat in de rubriek Van Vreemde Koloniën in ons vorig nummer zijn nog eenige fouten gelaten, die onze lezers zeker wel zullen hebben verbeterd.

Wij laten hier het verbeterde stukje volgen:
„Les autorités de Java se sont récemment émues du mouvement de concentration de la propriété foncière entre les mains des exploitants de grandes cultures; le Malais déserte peu à peu son champ pour louer ses bras; un système ingénieux d'avances de salaires le fait tomber sous la domination exclusive du concessionnaire européen, et il est, en quelques années, exproprié, réduit à une condition quasi-servile. Nous ne saurions aider en Indo-Chine, la constitution d'un prolétariat misérable, condamné d'avance à la pauvreté et à la disparition.”

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 2e jaarg. No. 36.

Het vertrek van La Pawawooi, ex-radja van Boni van Makassar (met platen). — De dam ter beveiliging van Blitar, door B. v. K. (met platen).

Eigen Haard. 1906. No. 5.

Een excursie naar Celebes en een bezoek aan de Koning van Gowa, door O. D., met afbeeldingen.

Het Nederlandsche Zeewezen.

1 Februari 1906.

Hoe men in staat Madura vischt, H, door K.

De Indische Gids, Februari 1906.

De exploitatie van den Atjeh-tramweg, door A. Suetlage. — Het boschbeheer op Java, door A. H. Berkhout. — De opleiding der Indische ambtenaren, door A. H. J. C. Walbechm. — Staatshulp voor den Landbouw in Egypte, door E. Schmülling. — *Varia*: Rechtsvorming in Ned-Indië. — Het huwelijksrecht der inboorlingen in een deel van Duitsch-Nieuw-Guinea. — Overeenkomsten met Inlandsche vorsten. — Maandelijksche revue van Brochures enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Manangkabansche rariteiten, door H. T. Damsté. — Maandelijksche bibliographie, door W. C. M. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur 6 Februari 1906. No. 6.

Koloniaal Museum. — Educatie, irrigatie en emigratie, drie hoofdvoorwaarden tot bevordering van de industrie en de economische ontwikkeling van Java, door v. G. — Verpakking van zaden. — De kinaacultuur op Java vooral met het oog op de cultuur in Kamaroen en Duitsch Oost-Afrika, door P. v. d. W. — Caoutchouc-zaad, door A. H. Berkhout. — Over den invloed van sommige zoutoplossingen op het protoplasma van Algen. — De wenschelijkheid van partienier initiatief in zake de levering van goederen aan het Ned. Indische Gouvernement. — Belangen van den tabakshandel. — Bacove-cultuur in Suriname. — Suriname in 1905. — Vereeniging voor den grooten landbouw. — Malangsche Landbouw Vereeniging. — Het achtste koffieccongres te Soerabaja (vervolg). — Houtsoorten van Nederlandsch-Indië, door A. H. Berkhout. — De katoenindustrie in Japan en Engelsch-Indië. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

ADVERTENTIEN.

Een Indische Jonge Dame,

uit den deftigen stand, haar opvoeding in Europa gehad hebbende, op de hoogte der talen, muziek en huishouding, zag zich gaarne geplaatst bij een deftige Indische familie om de vrouw des huizes behulpzaam te zijn, is ook niet ongenegen de leiding der kinderen op zich te nemen. Zij wenschte ook zeer gaarne mee terug te gaan naar Indië. Er zal meer op goede behandeling, dan op groot salaris gelet worden. Brieven onder No. 167 aan het Bureau van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

Bij een leeraar P. G. in den Haag bestaat gelegenheid tot **geheele opname** van jongens in **den huiselijken kring**.

Nauwgezette **leiding** en **toezicht** bij de studie.

Zeer gunstige aanbev. Billijke Cond. Brieven franco Lett. A. B., Bureau van dit Blad.

EISMA & Co.

NOORDEINDE 20, DEN HAAG.

Kassiers

EN

Commissionairs in Effecten.

Nederlandsch-Indische

Crediet-Bankvereeniging.

Hoofdkantoor AMSTERDAM,

Keizersgracht 482.

Deposito-Rente.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 $\frac{0}{10}$ 'sjaars
" " gedurende 3 mnd. 3 $\frac{3}{4}$ $\frac{0}{10}$ "
" " " 6 " 3 $\frac{3}{4}$ $\frac{0}{10}$ "
" " " 1 jaar 4 $\frac{0}{10}$ "

„Oyer gelden op langen termijn kan **tusschentijds** worden gedisponereerd tegen vergoeding der corresponderende renten.”